

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**Тема: «МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТЕХНОЛОГІЙ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ»**

Виконав: Миргородський Микола Володимирович,
студент 62М-Пр(М) групи денної ф. н.

спеціальність: 015 Професійна освіта Аграрне
виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології.

ОПП: Професійна освіта (Технологія виробництва і
переробки продуктів сільського господарства)

Науковий керівник: Ігнатенко Г.В.,

канд. пед. наук, доцент

Допущено до захисту

«__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри _____

Тетяна САМУСЬ

Дата захисту: «__» _____ 2022 р.

Оцінка «_____»

Підпис членів ДЕК:

_____ Ковальчук В. І.

_____ Самусь Т. В

_____ Маринченко Є. О.

Глухів 2022

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВЗО – вищі заклади освіти

ECTS – Європейська кредитно-трансферна система

ЗП(ПТ)О – заклади професійної (професійно-технічної) освіти

ІТ– інформаційні технології

МП– мультимедійна презентація

КСТЗ – комп'ютерна система тестування знань

ОПП – освітньо-професійна програма

ЦТ– цифрові технології

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	8
1.1. Аналіз теоретичних засад оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання.....	8
1.2. Обґрунтування педагогічних умов здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання.....	22
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН.....	37
2.1. Аналіз технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання.....	37
2.2. Методичні рекомендації до здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з навчальної дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».....	49
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Згідно до основних спрямувань вищої освіти метою професійного навчання є розвиток компетентностей необхідних для життєдіяльності особистості та її майбутньої професійної діяльності.

За складних умов сьогодення, коли в Україні військовий стан, все більш актуальними стають такі риси особистості як активність, самостійність, висока відповідальність за всі свої дії, вміння передбачати наслідки тощо.

Зазначене неможливе без фундаментальних професійних знань, які забезпечують мобільність і адаптивність до умов сьогодення.

Завданням є формування фахівця нового типу, який буде не лише компетентним, а й здатним незалежно мислити, приймати відповідальні рішення та творчо діяти в різних сферах професійної діяльності.

Такий компетентнісний підхід потребує впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання, спрямованих на активізацію освітньої діяльності, розвиток проблемного мислення та особистісних якостей студентів як майбутніх професіоналів [45].

Інноваційність має стосуватись різних етапів організації освітнього процесу, зокрема етапу оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів.

Учені здійснюють пошук технологій оцінювання, спрямованих на розв'язання питань підвищення рівня ефективності підготовки педагогів професійного навчання у ВЗО.

Шляхи використання педагогічних технологій в освітньому процесі в своїх наукових працях висвітлювали Б. Вовк, І. Зязюн, Є. Єрмоленко, Н. Ничкало, О. Коберник, В. Ковальчук, П. Лузан, О. Овчарук, Є. Маринченко, О. Пометун, А. Хуторський, С. Сисоєва та ін.

Напрямом підвищення ефективності процесу оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів є використання в освітньому

процесі технологій, яким притаманні широкі можливості щодо активізації, інтенсифікації та оптимізації цього процесу. Що сприяє формуванню як загальнолюдських особистісних якостей так і професійних якостей сучасного педагога [67; 72; 77].

Процес оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з використанням сучасних технологій не лише має бути практично-орієнтованим, а й наповненим змістом інноваційних педагогічних технологій. Адже «інновація» – це створення, застосування чогось нового, що можливе на кожному етапі освітнього процесу.

На перший план виступають інновації, що спрямовані на використання технологій, які мають суттєвий вплив на мотивацію, ціннісні установки та потреби.

Все більшої уваги в науковому світі приділяють у процесі оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання таким технологіям як тест-технологія, кейс-технологія, проектна технологія, тощо.

Щодо спроектованого дослідження вагомий вплив мають нароби закордонних вчених: Дж. Маанен, С. Сміт, К. Херрид, В. Ноймс, А. Уотсон та інших.

Та, проблема визначення ефективних методичних засад технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з метою удосконалення їх професійної підготовки не стала тематикою кременого дослідження.

Актуальність вище зазначеної проблеми обґрунтовується й виявленими на основі аналізу науково-методичної літератури та педагогічної практики підготовки педагогів професійного навчання суперечностями між збільшенням обсягів наукової інформації й професійно важливого матеріалу та існуючим процесом оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, який не

повністю відповідає сучасним вимогам здійснення освітнього процесу на основі використання інноваційних форм, методів та технологій навчання; значним дидактичним, потенціалом, притаманним цифровим технологіям та невизначеністю умов їх ефективного використання на етапі оцінювання.

Усе окреслене і зумовило вибір теми магістерської роботи «Методичні засади технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання».

Мета: Дослідити методичні засади технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

Об'єкт: фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання

Предмет: оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці.
2. Обґрунтувати сутність поняття «оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання» та педагогічні умови оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання.
3. Проаналізувати технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання.
4. Розробити методичні рекомендації до здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з навчальної дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Для розв'язання окреслених завдань було використано комплекс методів наукового дослідження: теоретичні – (аналіз і синтез психолого-педагогічної та методичної літератури, зокрема, наукові монографії та дисертаційні праці із проблеми оцінювання рівня навчальних досягнень

майбутніх педагогів професійного навчання); емпіричні – (анкетування, тестування, бесіда, діалог, дискусія, спостереження, опитування, педагогічний експеримент); математичні – статистична обробка отриманих результатів.

Результати магістерського дослідження обговорювались на Всеукраїнській студентських науково-практичних конференціях.

За результатами участі у роботі звітної наукової конференції в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка надруковано тези на тему: Роль контролю в освітньому процесі підготовки конкурентоспроможних фахівців.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Аналіз теоретичних засад оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

Фахова підготовка майбутнього педагога професійного навчання в умовах вищого закладу освіти досить складний процес. Адже їхня готовність до педагогічної діяльності визначається сукупністю засобів впливу на здобувачів освіти, вміннями ефективно використовувати зазначені засоби, а також здійснюванням зворотного зв'язку у формі оцінювання.

Важливо й те, що в час цифрових технологій зазнають суттєвих змін виробничі технології. Роль вищих закладів освіти на сучасному етапі полягає не у викладанні, а в тому, щоб, використовуючи найвідповідніші засоби, сприяти самостійному усвідомленому здобуттю наукових знань студентами. Основною метою є забезпечення якості освіти.

Якість вищої освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг [25].

Вовк Б. зауважує, що за сучасних умов потребують модернізації усі складові освітнього процесу – зміст підготовки, методи та форми навчання, засоби навчання, педагогічна діяльність викладача, контроль навчальних досягнень студентів тощо [13].

В нашій країні в основі фахової підготовки педагогів професійного навчання діє компетентнісний підхід.

Проблемі компетентнісного підходу в системі вищої освіти присвячені роботи багатьох вітчизняних та іноземних вчених і дослідників, зокрема О. Биковської, В. Болотова, А. Бараннікова, М. Жалдака, О.

Коваленко, О. Кузнецова, В. Лаптева, Н. Ничкало, С. Ракова, М. Рижова, І. Фрумїна, А. Хуторського та інших.

Словникове тлумачення дефініції «компетентний» це – знаючий, поінформований, авторитетний у певній галузі; володіючий компетенцією, тобто колом питань, з якими добре обізнаний [18].

Суть компетентнісного підходу полягає в тому, що зміст навчання визначається на основі спрямованості освітнього процесу на формування в тих, хто навчається ряду компетентностей, які є необхідними для життєдіяльності та подальшої професійної діяльності.

Компетентнісний підхід у системі вищої освіти – це така організація освітнього процесу, яка зосереджується на тому, що студенти в результаті навчання виконують чи вміють робити, а не на тому, чого вони мають навчатися. Навчання на основі компетентнісного підходу формує у студентів якості для реалізації професійної діяльності, які необхідні для ринку праці, а критерії та параметри оцінки результатів освіти уніфікуються і виражаються у термінах і результатах, які можуть бути інтерпретовані і враховані у будь-якому освітньому закладі будь-якої країни [43,66].

У законі «Про Вищу освіту» чітко визначено: компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [25].

Тобто компетентність має в сукупності відображати готовність педагога професійного навчання до виконання всіх видів діяльності в освітньому середовищі професійного навчального закладу (рис.1.1.).

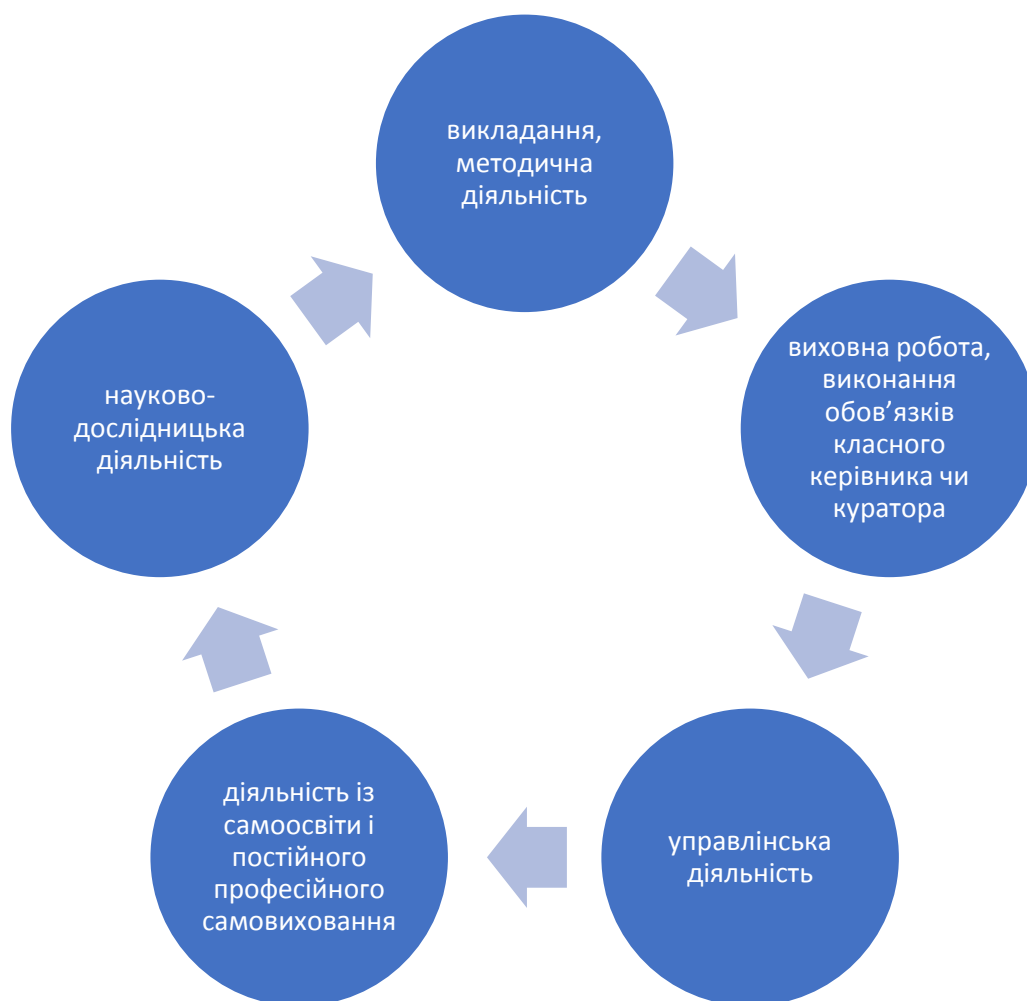

Рис.1.1. Види професійної діяльності викладача

Педагог – фахівець, який має спеціальну підготовку і професійно здійснює освітянську діяльність в різних освітньо-виховних системах, зокрема, нами досліджується питання підготовки педагогів професійного навчання, тобто педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти це – викладачі, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри, інструктори виробничого навчання, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники закладу та інші.

О. Абдуліна, І. Зязюн, О. Коваленко, В. Ковальчук, В. Крутецький, П. Лузан, О. І. Щербаков та ін. виділяють такі важливі функції у структурі педагогічної діяльності педагога: розвивальну, навчальну, мотиваційну,

виховну, коригувальну, діагностуючу, стимулювальну, контролюючу, психологічну, методичну, інформативно-комунікативну, здоров'язберігальну, управління освітнім процесом.

Під час фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання необхідно враховувати їх спеціалізацію, зокрема, для спеціальності 015.18 Професійна освіта (Технологія виробництва й переробки продуктів сільськогосподарського виробництва) присвячено низка досліджень з проблем сільськогосподарської освіти: П. Лузана, В. Свистун (проблеми професійної компетентності викладача аграрного ВНЗ), Є. Маринченка (підготовка майбутніх педагогів професійного навчання до творчої діяльності в сільському господарстві), В. Лозовецька, В. Манько (підготовка фахівців для сучасного аграрного виробництва), В. Мельніченко (особливості управління професійно-технічними навчальними закладами аграрного профілю), І. Бендери (підготовка інженерно-педагогічних кадрів для профтехосвіти в галузі механізації сільського господарства, Д. Рибченко (становлення сільськогосподарської освіти в контексті всесвітньої історії), С. Білана (аналіз змісту вищої аграрної освіти України), Т. Іщенко, М. Хоменко (фахове навчання в системі безперервної аграрної освіти) тощо.

Якщо проаналізувати педагогічні технології, що використовуються у виші в їх реалізації, то можна прийти до висновку, кожна з функцій має реалізовуватися і відображати елементи оцінювання у тій чи іншій мірі.

Є класичні підходи до окреслення технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання. Але у той же час на сучасному етапі здійснення і розвитку професійної освіти перед оцінюванням постають нові завдання. На зазначене впливає багато чинників. Зокрема, стрімкий розвиток цифрових технологій, у зв'язку з військовими діями перехід у багатьох вишах на дистанційну чи змішану форму освітнього процесу.

Враховуючи предмет нашого дослідження, важливим є окреслення завдань оцінювання.

Перш за все це розкриття перед здобувачами освіти наскільки вони досягли мету та визначених завдань навчального заняття; виділення найкращих за результатами оцінювання; стимулювання та мотивація до освітнього процесу; визначення рівня здатностей; виставлення результатів оцінювання кожному студенту з дотриманням правил академічної доброчесності.

Виокремо окремі випадки, коли у виші необхідно модернізувати підходи до окреслення завдань оцінювання:

- викладачі спонукають здобувачів освіти до творчого застосування професійних знань, а не їх відтворення;

- викладачам треба не просто перевірити професійні знання і вміння, а оцінити здатності їх застосовувати з урахуванням конкретного освітнього або виробничого середовища;

- необхідно надати здобувачам освіти можливостей щодо демонстрування своєї здатності обґрунтовано вирішувати дискусійні питання й виробничі проблеми;

- оцінювання рівня професійної компетентності у процесі інтерактивної взаємодії усіх учасників освітнього процесу.

За науковими підходами дуже важливим є створення під час оцінювання доброзичливого освітнього середовища, де панує відкритість, відповідальність тощо.

Цьому сприяє:

- оцінювання не тільки кінцевих результаті, але й окремих етапів навчального процесу;

- •, чітке визначення перед початком засвоєння освітнього компонента критеріїв оцінювання, що дозволяє здобувачам освіти повно здійснювати самооцінку результатів власної діяльності;

- колективне обговорення виконаних завдань;
- підбір для оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання різноманітних завдань, виконання яких потребує розвитку усіх складників професійної компетентності;
- підтримування і спонукання здобувачів освіти до дискусій, диспутів, що спонукає до розвитку здатності висловлювати обґрунтовано власні погляди, враховувати точку зору інших.

Активність студентів під час виконання різних видів робіт має бути врахована викладачами. Тобто необхідна чітка взаємодія діяльнісного та комплексного підходів, що забезпечить якість процесу педагогічного оцінювання.

Звернемося до короткого аналізу загальноприйнятих основних положень оцінювання, тобто принципів оцінювання:

- плановість: аналіз і оцінювання мають здійснюватися не стихійно, а з дотриманням певного плану, проводитись на всіх етапах освітнього процесу із використанням різноманітних методів оцінювання;
- систематичність й системність: конкретизація запланованих результатів навчання, оцінювання має відповідати структурним компонентам змісту вивченого матеріалу ,
- об'єктивність: оцінювання спирається на науково обґрунтовані критерії визначення успішності, параметри дослідження рівня навченості, виконується кваліфікованими спеціалістами, базується на засадах гуманізму і демократизму;
- диференційованість: врахування індивідуальних можливостей студентів: рівня навченості, їх інтелектуальних здібностей;
- відкритість (наочність): оцінювання проводиться за однаковими критеріями для всієї групи оцінюваних, критерії оцінювання відомі до початку оцінювання, результати оцінювання повідомляються, виконується

аналіз результатів оцінювання (зворотний зв'язок суттєвий чинник ефективного оцінювання) [33, 35, 36, 51].

Проведений аналіз низки наукових розвідок показав, що проблема окреслення методичних засад технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання є досить складною та багатогранною. А отже є потреба пошуку психолого-педагогічних напрямів її розв'язання, пов'язаних зі специфікою спеціальності у професійній освіті, що передбачають проектування різноманітних технологій контролю.

Загалом в процесі навчання педагогів професійного навчання та підготовки їх до майбутньої професійно-педагогічної діяльності науковці акцентують увагу і на процесі формування компетентності згідно до спеціалізації і на їхню готовність до педагогічної діяльності до взаємодії зі здобувачами освіти. Тобто наразі професійна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання розглядається в комплексі психолого-педагогічної підготовки та галузевої, що відповідає конкретній спеціалізації.

Можна зробити висновок, про доцільність розгляду теоретичних засад перевірки як системи, що включає три елементи, які тісно взаємозв'язані між собою та виступають у взаємодії: мотиваційний, теоретико-інформаційний та практико-процесуальний (рис. 1.2).

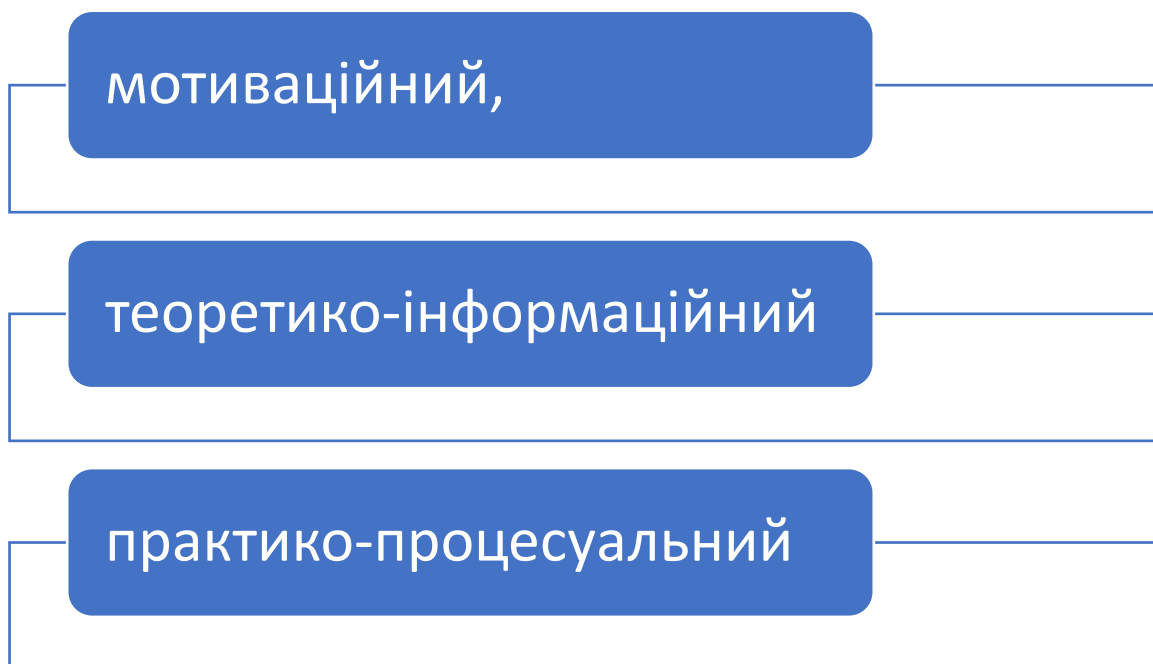

Рис. 1.2. Компоненти теоретичних засад оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

З врахуванням напрацювань науковців зроблено висновок, що методичні засади оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти має включати три основні складові:

1) мотивація оцінювальної діяльності (коли майбутні педагоги професійного навчання самі зацікавлені процесом оцінювання, вони проявляють глибокий інтерес, позитивні емоції, студенти усвідомлюють необхідність виконання завдань з контролю);

2) повні теоретичні знання як з фаху відповідно до спеціальності, так і психолого-педагогічні;

3) професійно-практична готовність, що базується на вміннях та навичках засвоєні знання ефективно використовувати в педагогічній практиці.

Процес оцінювання рівня навчальних досягнень включає в себе моніторинг, серцевиною якого є контроль. Саме контроль встановлює так необхідний зворотний зв'язок здобувачів з викладачами, що в кінцевому варіанті визначає ефективність організації та здійснення освітнього процесу.

Про це засвідчують наукові доробки О. Абдуліна, О. Локшина, О. Майоров, О. Мітіна, Л. Мишанської, С. Сіліної та ін.

У процесі контролю як багатоаспектного поняття здійснюється виявлення, вимірювання й оцінювання набутої компетентності майбутніх фахівців.

Контроль важливий феномен як для тих, хто навчається (створюються можливості для забезпечення здобувачів інформацією щодо рівня їх особистісної підготовки), а також для тих, хто навчає (створюються умови для кореляції освітнього процесу).

Нами контроль розглядається як процес, що проходить етап

➤ перевірки (визначається рівень отриманих студентами компетентностей);

➤ оцінювання (визначення відповідності набутої компетентності з критеріями оцінювання); обліку (здійснення фіксації отриманих результатів: оцінки, бали тощо).

➤ Щодо обліку, то відповідно до системи ECTS, оцінки виставляються за шкалою від А (вищий бал) до F (нижчий бал), де Е є мінімальним прохідним балом.

Європейська кредитно-трансферна система (з англ. European Credit Transfer System – ECTS) – це система, що створена для забезпечення єдиної міждержавної процедури виміру й порівняння між закладами освіти результатів навчання студентів, їхнього академічного визнання. Вона розроблена для забезпечення мобільності здобувачів освіти, спрощує розуміння і порівняння освітньо-професійних програм та навчальних досягнень студентів як між вітчизняними, так і між іноземними навчальними закладами.

Система ECTS заснована на оцінюванні всіх видів роботи студента, необхідних для досягнення цілей, зазначених у навчальній програмі кожного освітнього компоненту: відвідування лекцій, підготовка і участь у

семінарах і практичних заняттях, самостійна робота, складання іспитів, проходження стажування, підготовка та захист магістерських робіт тощо.

Багатоаспектність контролю відображається і в його функціях: освітня, розвивальна, діагностично-коригуюча, стимулювально-мотиваційна, управлінська, виховна, тощо.

Практично на кожному занятті під час освітнього процесу здійснюється поточний контроль. Його мета забезпечення зворотного зв'язку між тими, хто навчає і тими, хто навчається. На даній інформації створюється основа для коригування освітніх технологій (форм, методів і засобів навчання). З іншої сторони студенти бачать, необхідність самостійної роботи.

Формами проведення поточного контролю є усне опитування, письмовий експрес-контроль, обговорення теоретичних питань, тестування тощо.

За результатами поточного контролю (поточна успішність) виставляється залік, також вони враховуються під час екзаменів.

Аналіз силабусів професійно-орієнтованих дисциплін, показав, поширений в освітньому процесі закладів вищої освіти також тематичний контроль, коли здійснюється перевірка та оцінювання рівня навчальних досягнень тих, хто навчається з кожної завершеної частини навчального матеріалу. Викладач проектує тематичний контроль по завершенню вивчення теми, розділу, модуля тощо. Досить часто тематична оцінка виставляється автоматично на основі поточних результатів навчання, або проводиться тематичне тестування.

Кожна педагогічна технологія включає певні форми. Для контролю це: індивідуальна, фронтальна, групова, залік, іспит, а також методи контролю – спостереження, усне опитування, письмові роботи, практичні роботи, вправи, програмований контроль.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка контроль навчальної роботи студентів здійснюється за формами:

- обговорення теоретичного матеріалу під час семінарських, практичних та лабораторних занять;
- колоквіуми, контрольні роботи;
- педагогічні есе;
- реферати;
- захист авторських проєктів;
- анотації до першоджерел;
- індивідуальні і групові консультації;
- аналітичні огляди тощо.

Науковими вимогами до організації контролю є:

➤ індивідуальний підхід до оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти, що передбачає виявлення рівня компетентності кожного студента, вибір технологій контролю з урахуванням індивідуальних особливостей кожного (типу темпераменту, здібностей, особистісних якостей тощо);

➤ об'єктивність на основі єдиних вимог до всіх здобувачів освіти згідно до розроблених критеріїв, окреслених навчальними програмами у відповідності з загальнодержавними стандартами;

➤ систематичність і системність – здійснення постійного, цілеспрямованого контролю протягом усього періоду навчання у вищому закладі освіти з використанням поточних результатів і тематичних перевірок та підсумкового контролю;

➤ оптимізація контролю, що передбачає: адекватність змісту і технологій контролю цілям навчання; валідність контролю, контроль має охоплювати весь навчальний матеріал відповідно до навчальної програми; надійність – усталеність результатів, одержаних повторним

контролем через певний проміжок часу, а також кореляцію результатів; використання такої технології контролю, яка потребує мінімальних затрат часу і зусиль тих, хто навчає для отримання необхідної інформації щодо рівня набутої компетентності студентів;

➤ гласність контролю полягає в ознайомленні студентів з результатами перевірки рівня знань, їх аргументованій оцінці; обов'язковим визначенням тем і розділів програми, які підпорядковуються контролю, та термінів і засобів контролю ще до початку засвоєння дисципліни;

➤ усебічність контролю означає перевірку і оцінювання здатностей майбутніх фахівців теоретичні знання застосовувати на практиці;

➤ дотримання етичних норм полягає в педагогічній тактовності у процесі аргументації оцінки, доброзичливості і делікатності під час висловлювані критичних зауважень, відчутті міри в заохоченні чи покаранні студентів, тобто дотримання академічної доброчесності;

➤ професійна спрямованість контролю зумовлюється цільовою підготовкою спеціалістів у закладах вищої освіти та має сприяти підвищенню мотивації до освітньої діяльності студентів – майбутніх фахівців закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Такі підходи до здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання забезпечують дотримання академічної доброчесності.

Міжнародним центром академічної доброчесності визначені цінності, що і складають фундамент академічної доброчесності (рис.1.3.): чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та відвага до дій.

Рис. 1.3. Фундаментальні цінності, що складають фундамент академічної доброчесності

Наразі під академічною доброчесністю (англ. *Academic integrity*) розуміють сукупність етичних принципів, визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [25, 26].

Розглянемо ті фактори, що виступають у протиріччя з академічною доброчесністю:

академічний плагіат — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування — виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман — надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти [2, 68].

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

➤ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання, атестації (для осіб з

особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

➤ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

➤ дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

➤ надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [2, 68].

У додатку А подані принципи академічної доброчесності.

Нами проаналізовано зміст етичного кодексу Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, де визначена політика академічної доброчесності університету, виокремлені види академічної нечесності. В університеті створено комісію з питань етики та академічної доброчесності. Її склад (11 осіб (з яких представники студентства - 2 особи) затверджено Конференцією трудового колективу університету за поданням Вченої ради університету терміном на 3 роки. У додатку Б подано зміст політика академічної доброчесності глухівського національного педагогічного університету імені олександра довженка

Під час оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання викладам необхідно дотримуватися правил кодексу честі.

1.2. Обґрунтування педагогічних умов здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

Для дослідження методичних засад технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання одним

із завдань було спроектовано визначення педагогічних умов, що забезпечують ефективне здійснення цієї ланки освітнього процесу.

Наукові дослідження різноманітної проблематики професійної освіти передбачають окреслення «педагогічних умов».

Традиційно під «умовою» трактують філософську категорію, яка виражає відношення предмета до явищ, що її оточують, без яких вона не зможе існувати. Окрім того, умови складають ті обставини, в яких явища виникають, існують та розвиваються [17].

Педагогічні умови це – сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм та матеріальних можливостей їх здійснення, що забезпечують успішне вирішення поставленого завдання [18].

З іншого боку з врахуванням предмета нашого дослідження на наш погляд під педагогічними умовами можна розуміти ті обставини, за якими досліджуваний компонент освітнього процесу (оцінювання) виступає в найкращому взаємозв'язку та створює плідну співпрацю між тим, хто навчається і тим, хто навчає.

В. Манько акцентує увагу на тому, що педагогічні умови відображають взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, яка забезпечує високу результативність освітнього процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності – підкреслює [48].

Тобто вони не є причиною явищ, але вони сприяють чи перешкоджають дії причин.

У науковому плані під час педагогічних досліджень дуже важливим є питання обґрунтування педагогічних умов здійснення того чи іншого феномену.

Досліджуючи методичні засади технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання,

вважаємо що педагогічні умови мають спроектовувати зміст, форми, методи, засоби, тобто всі складники педагогічної технології.

Перш за все нами була вивчена точка зору викладачів щодо основних педагогічних умов, які забезпечують ефективність педагогічних технологій оцінювання.

Для цього нами був розроблений опитувальник (додаток В), які включав питання:

➤ чи вважають вони, що оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання є важливим елементом освітнього процесу;

➤ чи треба оцінювати компетентності, чи достатня оцінка знань;

➤ чи використовують вони в процесі контролю рівня навчальних досягнень усне опитування;

➤ чи використовують вони в процесі контролю рівня навчальних досягнень тестування;

➤ чи використовують вони в процесі контролю рівня навчальних досягнень письмові контрольні роботи;

➤ чи використовують вони програмований контроль;

➤ чи дають тести об'єктивне оцінювання;

➤ чи використовували вони для оцінювання рівня навчальних досягнень кейс технологію;

➤ чи використовували вони для оцінювання рівня навчальних досягнень метод проектів;

➤ як вони відносяться до усного контролю;

➤ які принципи є найважливішими на етапі контролю;

➤ які труднощі є найбільш суттєвими для них під час контролю за дистанційною формою навчання;

➤ яким формам контролю віддається перевага в умовах дистанційного навчання.

Тобто питання були орієнтовані на визначення як рівня усвідомлення місця контролю в освітньому процесі; так і обізнаності щодо особливостей технологій оцінювання рівня навчальних досягнень за сучасних умов; вивчення досвіду здійснення контролю.

Аналіз результатів опитування показав, що важливе місце контролю в освітньому процесі відмічають практично усі опитані.

Стосовно необхідності оцінювати компетентності позитивну відповідь дали 85 % респондентів.

На рис. 1.4. подані результати відповідей на запитання «Які форми та методи Ви використовуєте для контролю рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання?». 75 % відмітили тести, 10 % - поєднання: тести та усне опитування; усне опитування та контрольні роботи і т. д. Відмітимо, що 15 % вказали як тести, так і усне опитування та контрольні роботи.

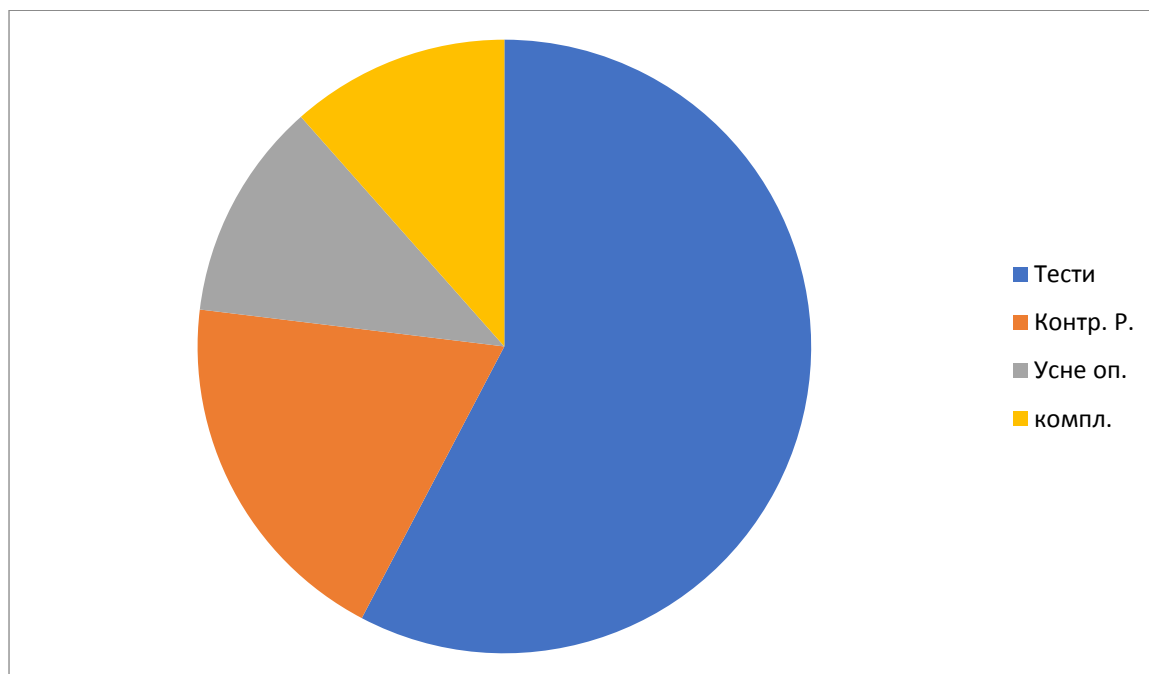

Рис. 1.4. Форми та методи оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, яким віддають перевагу викладачі ВЗО

Викладачі також відмітили доцільність під час перевірки використовувати тести.

Щодо тестування та інших форм (методів) оцінювання, то опитування студентів засвідчило, що 46% надають перевагу тестуванню як методу контролю їхніх навчальних досягнень, 25% – контрольним роботам, 24% – усному опитуванню, і тільки 5% – не визначилися (рис. 1.5.).

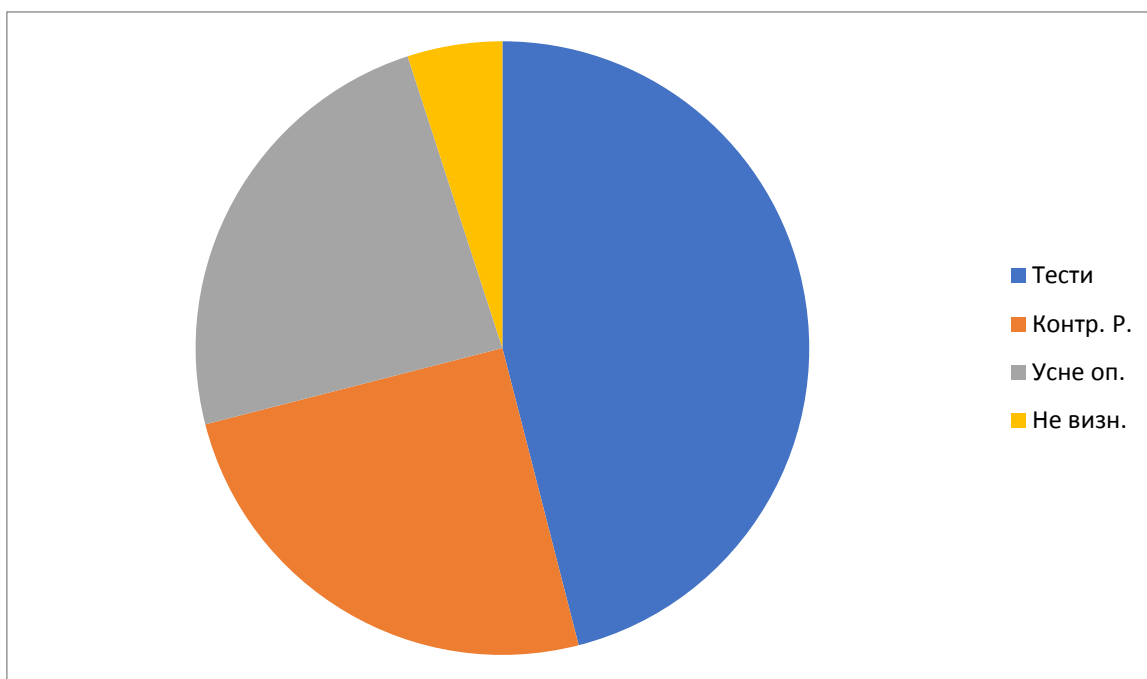

Рис. 1.5. Форми оцінювання навчальних досягнень, яким віддають перевагу студенти

Аналіз результатів відповідей на питання опитувальника для студентів засвідчив, що переважна більшість з них (90%) вважають, що під час контролю у першу чергу викладачі звертають увагу на рівень знань.

Звертаємо увагу й на те, що не всі студенти знайомі з критеріями оцінювання з кожної дисципліни. Хоча на сайті вишу є силабуси навчальних дисциплін, в яких подані зазначені критерії.

Аналіз літературних джерел з досліджуваної проблематики, результати проведеного опитування як викладачів, так і здобувачів професійної освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта дозволили

виділити низку педагогічних умов, спрямованих на забезпечення якісного оцінювання рівня навчальних досягнень:

1. Акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання на початку вивчення дисципліни.

2. Застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології).

3. Чітке визначення принципів та методів оцінювання.

4. Розробка тематичних тестових завдань.

5. Практикування тематичного контролю.

6. Формування у студентів мотивації до процесу контролю.

7. Залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до самоконтролю.

8. Включення до методичних рекомендацій практичних занять завдань для самоконтролю.

Для визначення найбільш обґрунтованих умов нами використано метод експертних оцінок.

Це науковим методом, який дозволяє отримати об'єктивні оцінки умов на основі множини індивідуальних думок наперед визначених експертів («експерт» у перекладі з латини – «досвідчений»).

Експерт – це особа (спеціаліст), якому довірено висловити думку про якийсь суперечливий чи складний випадок, оскільки людство у складних ситуаціях завжди намагалося врахувати думку висококваліфікованих спеціалістів у різних сферах життєдіяльності [52].

Проаналізувавши технології проведення експертної оцінки, ми зупинилися на методиці Руденя В. та Гутор Т. [70].

Наведемо стислий алгоритм проведення експертної оцінки за обраною методикою.

1. По-перше має бути чітко визначена необхідність проведення експертної оцінки.

2. Наступним кроком є проектування плану та програми експертизи:

Обґрунтування мети, з якої випливають завдання експертної оцінки;

розробка опитувальника;

вибір шляхів оцінювання компетентності обраних експертів;

тобто вибір методу експертних оцінок;

формування методів обробки висновків експертів.

3. Проведення безпосередньої експертної оцінки.

4. Узагальнення результатів експертизи.

5. Підрахунок статистично-математичних показників:

визначення відносних величин;

розрахунок групових оцінок із врахуванням шкали ваги експертів;

визначення достовірності різниці поміж отриманими відносними чи середніми величинами (непараметричних методи Манна — Уїтні, Колмогорова — Смирнова, Ван дер Вардена);

дослідження взаємозалежності поміж висновками експертів (метод рангової кореляції Спірмена чи Кендалла);

обчислення коефіцієнта детермінації (відображає частку впливу певного фактора при дії декількох на результат);

проведення ранжування.

6. Визначення ступеня одностійності експертів за допомогою розрахунку:

коефіцієнта варіації (відображає однорідність сукупності);

показника асиметрії;

показника ексцесу (гостровершинності);

коефіцієнта осциляції (відображає відносне коливання значень).

7. Визначення шляхів впровадження в практику отриманих висновків.

Нами під час підбору членів експертної групи враховувалися наступні чинники: наукові ступені та наукові звання, педагогічний стаж.

У таблиці 1.1. наведено якісні вимоги до експертів під час планування експертної оцінки.

Таблиця 1. 1.

ЯКІСНІ ВИМОГИ ДО ЕКСПЕРТІВ ПРИ ПЛАНУВАННІ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ

Якість	Опис якісної характеристики
Креативність	Здатність до розв'язання творчих завдань
Евристичність	Здатність до бачення на перший погляд неочевидних проблем
Інтуїція	Інтуїтивний шлях до істини
Передбачуваність	Здатність до передбачення чи прогнозування майбутнього стану досліджуваного об'єкта
Незалежність	Уміння обґрунтовано доводити власну точку зору
Всеобізнаність	Бачення досліджуваної проблеми з різних точок зору

Під час здійснення експертної оцінки у дослідженні був застосований метод індивідуального інтерв'ювання.

Вище визначені педагогічні умови були запропоновані усім експертам. Їх треба було оцінити за десятибальною шкалою.

Ваговий коефіцієнт (К, табл. 1.2) та якісна їх характеристика (табл. 1.2) дозволили у дослідженні об'єктивно враховувати відповіді кожного експерта беручи до уваги їх наукові звання, посади, педагогічний стаж.

Таблиця 1.2.

КОЕФІЦІЄНТ ВАГОМОСТІ ЕКСПЕРТІВ

Посада	Без ступеня	Кандидат наук	Педагогічний стаж
Асистент	1,0	1,5	2
Старший викладач	1,25	1,75	2
Доцент	–	2,0	2

Таблиця 1.3.

ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКСПЕРТІВ, ЩО ОЦІНЮВАЛИ ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Код експ.	Посада	Кандидат наук	Стаж викладання професійної педагогіки
Е (1)	Ас.	–	3
Е (2)	Ас.	–	2
Е(3)	Ст. викл.	+	4
Е (4)	Ст. викл.	+	Більше 5
Е (5)	Доцент	+	Більше 5

Експертам були запропоновані наступні умови (додаток Г)

1. чітке визначення принципів та методів оцінювання (У1);
2. акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання на початку вивчення дисципліни (У2);

3. застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології) (У3);

4. розробка тематичних тестових завдань (У4);

5. практикування тематичного контролю (У5);

6. залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до самоконтролю (У6);

7. включення до методичних рекомендацій практичних занять завдань для самоконтролю (У7);

8. формування у студентів мотивації до процесу контролю (У8).

Оскільки нами було сформульовано тільки одне питання, щодо оцінювання педагогічних умов, то для кожного експерта була обрахована оцінка кожної умови (таблиці 1.4-1.8). А також сформовано узагальнюючу таблицю, де подані узагальнені результати оцінки експертів стосовно педагогічних умов, спрямованих на забезпечення якісного оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання (табл. 1.9).

Таблиця 1.4

**ОЦІНКА Е (1) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ, СПРЯМОВАНИХ НА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ:**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
9	4	7	10	8	6	5	3

Таблиця 1.5

**ОЦІНКА Е (2) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ, СПРЯМОВАНИХ НА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ**

**НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ:**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
10	4	7	9	5	3	6	8

Таблиця 1.6

**ОЦІНКА Е (3) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ, СПРЯМОВАНИХ НА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ:**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
14	8,75	17,5	12,25	10,5	7	5,25	1,75

Таблиця 1.7

**ОЦІНКА Е (4) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ, СПРЯМОВАНИХ НА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ:**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
37,5	26,25	30	33,75	22,5	15	18,75	11,25

Таблиця 1.8

**ОЦІНКА Е (5) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ, СПРЯМОВАНИХ НА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ:**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
36	28	32	40	16	20	24	12

Для отримання узагальненої думки стосовно окремої педагогічної умови забезпечення якісного оцінювання рівня навчальних досягнень

майбутніх педагогів професійного навчання вираховувалася зважена середня арифметична (М):

$$M = \frac{\sum K \cdot V}{n},$$

де V — індивідуальна думка кожного експерта; K — ваговий коефіцієнт; Σ — сума; n — кількість експертів.

У таблиці 2.9. наведені узагальнені результати.

Таблиця 1.9.

УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ЕКСПЕРТІВ СТОСОВНО ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ:

Педагогічна умова	Е (1)	Е (2)	Е (3)	Е (4)	Е (5)	Середня арифметична
Чітке визначення принципів та методів оцінювання.	9	10	14	37,5	36	21,3
Акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання на початку вивчення дисципліни.	4	4	8,75	26,25	28	14,2
Застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна	7	7	17,5	30	32	18,7

технологія, інформаційні технології).						
Розробка тематичних тестових завдань.	10	9	12,25	33,75	40	21
Практикування тематичного контролю.	8	5	10,5	22,5	16	12,5
Залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до самоконтролю.	6	3	7,5	15	20	10,3
Включення до методичних рекомендацій практичних занять завдань для самоконтролю.	5	6	5,25	18,75	24	11,8
Формування у студентів мотивації до процесу контролю.	3	8	1,75	11,25	12	7,2

На рис. 1.6 зображено результати оцінювання експертами педагогічних умов забезпечення якісного оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

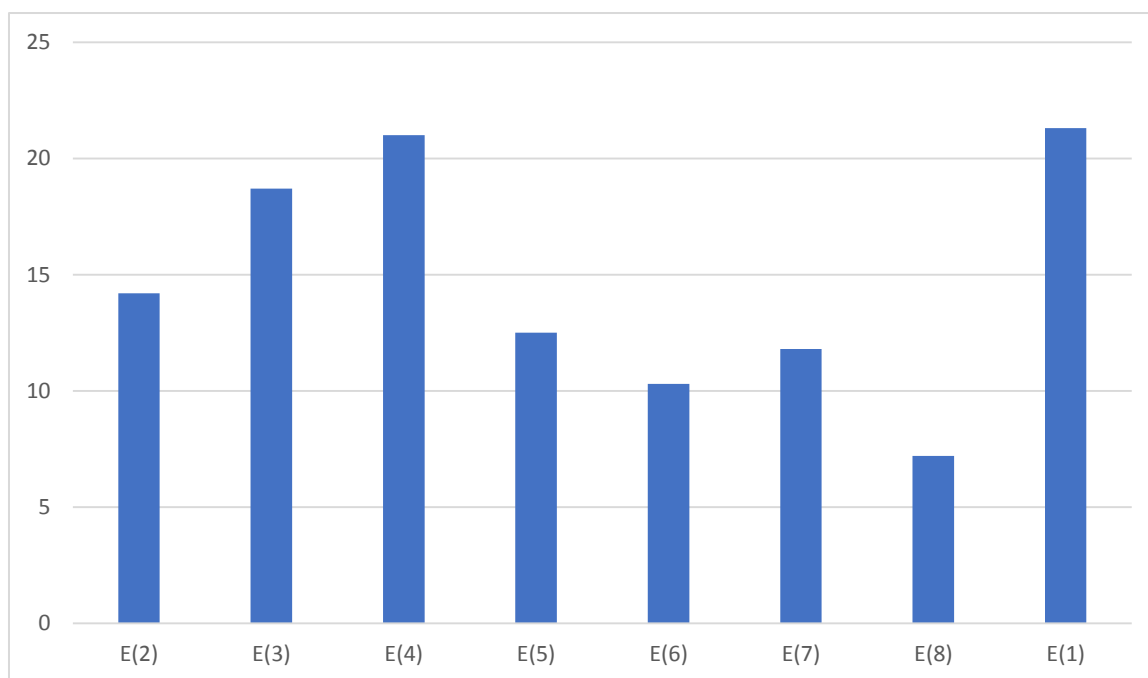

Рис. 1.6 Результати оцінювання експертами педагогічних умов, спрямованих на забезпечення якісного оцінювання рівня навчальних досягнень

Таким чином, на основі викладеного виокремлені педагогічні умови, спрямовані на забезпечення якісного оцінювання рівня навчальних досягнень мають місце, але враховуючи їх кількісне оцінювання під час розробки методики нами було взято до уваги ті, що за оцінкою експертів є найбільш важливими:

1. Формування у студентів мотивації до процесу контролю.
2. Акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання на початку вивчення освітніх компонентів.
3. Застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології).

Висновок до першого розділу

Проблема окреслення методичних засад технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання є досить складною та багатогранною.

Методичні засади оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти має включати три основні складові:

1) мотивація оцінювальної діяльності (коли майбутні педагоги професійного навчання самі зацікавлені процесом оцінювання, вони проявляють глибокий інтерес, позитивні емоції, студенти усвідомлюють необхідність виконання завдань з контролю);

2) глибокі теоретичні знання як з фаху відповідно до спеціальності, так і психолого-педагогічні;

3) професійно-практична готовність, що базується на уміннях та навичках засвоєні знання ефективно використовувати в педагогічній практиці.

Процес оцінювання рівня навчальних досягнень включає контроль, який встановлює зворотний зв'язок здобувачів з педагогами, що в кінцевому варіанті визначає ефективність організації та здійснення освітнього процесу.

Науковими вимогами до організації контролю є: індивідуальний підхід до оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти; об'єктивність на основі єдиних вимог до всіх здобувачів освіти; систематичність і системність; гласність контролю; усебічність контролю; дотримання етичних; професійна спрямованість.

Методом експертної оцінки були виділені наступні педагогічні умови здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання:

1. Акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання до початку вивчення дисципліни.

2. Застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології).

3. Формування у студентів мотивації до процесу контролю.

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Аналіз технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання

За науковими вимірами ефективність процесу перевірки рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання першочергово визначається педагогічними технологіями, за якими і здійснюється контроль.

Поняття «технологія» грецького походження: «*techne*» означає мистецтво, майстерність, уміння, а «*logos*» – наука.

Пехота О. М. [65], підкреслює, що дефініцію «технологія» слід розуміти як процес з гарантованим результатом, хоча на перший погляд важко перенести такий підхід до педагогічних явищ.

Узагальнення наукових доробок дає підстави зробити висновок, що під педагогічною технологією вчені розуміють вивчення, розробку і системне використання принципів організації освітнього процесу на основі новітніх досягнень педагогіки, психології, теорії управління та менеджменту, інформатики, соціології тощо для розробки таких засобів навчання, що підвищують ефективність навчального процесу.

З урахуванням предмета нашого дослідження під технологією здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання будемо розуміти розроблений на науковій основі процес послідовного, покрокового здійснення оцінювання рівня компетентностей, здобутих під час засвоєння певного освітнього компоненту.

Реалізація педагогічної технології здійснюється впродовж діяльності кожного викладача.

Педагог вступає у взаємодію зі здобувачами освіти на етапі контролю на засадах педагогічного партнерства.

До традиційних технологій оцінювання відносять: усне опитування, письмові роботи тощо. Але традиційні способи оцінювання, як правило, спрямовані на перевірку рівня засвоєння знань. Організація освітнього процесу за сучасних умов у виші має забезпечувати формування компетентностей. Технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання повинні показати рівень сформованості їх професійної компетентності.

Саме тому актуальним є проблематика поєднання традиційних технологій з інноваційними.

Важливо на початку вивчення професійно орієнтованих дисциплін ознайомити студентів з силабусами, де чітко окреслені критерії оцінювання.

Наукові підходи під час розробки критеріїв оцінювання передбачають поетапність.

По перше необхідне визначення мети та передбачення очікуваних результатів. Обґрунтування критеріїв має базуватися на окреслених компетентностях.

Наприклад, вивчення професійної педагогіки має забезпечити формування наступних фахових компетентностей: здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності; здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти; здатність забезпечити якість освіти і управління діяльністю закладу освіти, відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології».

Вкрай важливим є вибір способу та шкали оцінювання. Система оцінювання навчальних досягнень студентів із професійної педагогіки

ґрунтується на компетентнісному підході.

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що базується на принципі коопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Окресленими формами оцінювання є як усні: бесіди, повідомлення; письмові самостійна робота за варіантами, виконання індивідуальних завдань, розв'язування педагогічних задач, закриті тести, розв'язання кейсів.

У практиці вищої школи знайшла розповсюдження система оцінювання навчальних досягнень студента на основі визначення середньозваженого бала. Такий підхід дозволяє максимально враховувати особливості змісту освітнього компонента, кількості годин, яка відведена на той чи інший вид роботи.

У табл. 2.1. подано систему оцінювання навчальних досягнень студента на основі визначення середньозваженого бала з професійної педагогіки.

Таблиця 2.1.

**СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ
СТУДЕНТА НА ОСНОВІ ВИЗНАЧЕННЯ СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНОГО
БАЛА**

Аудиторна робота							С.Р.			Ідсумковий контроль			
ПР							Тестовий контроль			Еспит			
1	2	3	4	5	6	..10	M1	M2	M3	1	2	3	1
ВК -0,41							0,3			0,2			0,09

Оцінювання повинно бути тісно пов'язаним з процесом засвоєння кожної навчальної дисципліни.

Загалом методика перевірки знань, умінь та навичок має відповідати меті та методиці викладання дисципліни.

Звернемося до короткої характеристики «інноваційних педагогічних технологій оцінювання».

Словникове тлумачення дефініції «інновація» – новизна (новий спосіб (новий метод, методика, технологія, програма); новація – процес освоєння, впровадження цього засобу [11].

Основними правилами проектування інноваційних технологій у процесі оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання є демократичність, гуманістичність, інтегративність, реалістичність, цілісність, керованість.

Аналіз інноваційних технологій, спрямованих на оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання дозволяє першочергово виділити: проектну, кейс-технологію, цифрову.

Зазначимо, що впровадження в освітній процес інноваційних технологій на практиці веде до зміни позицій педагога професійного навчання. В першу чергу він стає партнером здобувача освіти. Основними правилами у процесі оцінювання стають правила академічної доброчесності (див. пар. 1.1).

Освітній процес вишу має бути спрямований на кінцевий результат – формування професійної компетентності шляхом створення умов для ситуацій успіху здобувача освіти під час професійної навчальної діяльності, шляхом удосконалення мотиваційної, інтелектуальної та інших її сфер.

Інноваційні технології спрямовані на оцінювання рівня професійної компетентності.

Використання інноваційних технологій на етапі оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання потребує від викладача вишу проектувати зазначений процес з врахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Вчені довели, що ефективність використання інноваційних технологій буде тоді високою, коли сам педагог професійного навчання усвідомить модель і доцільність такої роботи, спрямованої на перевірку рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання. Зазначимо необхідність врахування низки факторів (індивідуальні особливості, рівень розвитку, етап здобуття професії тощо).

Під час використання інноваційних технологій ті, що навчаються включаються до активного узагальнення отриманих знань, щоб розв'язати запропоновані проблемні ситуації. Такі ситуації можуть бути у формі пізнавальної задачі.

Педагогічна задача формується на основі суперечностей і фіксується питанням (питаннями).

Вчені підкреслюють важливість врахування факторів доступні для здобувачів освіти.

Використання на етапі оцінювання навчальних досягнень методу проектів дозволяє визначити рівень професійної компетентності майбутніх фахівців.

Загалом є ціла низка тлумачень дефініції «проект». Це слово латинського походження. Тлумачиться як «кинутий вперед», «виступаючий».

Класично на виробництві під проектом розумілося сукупність документів, що включає розрахунки, креслення, макети, моделі тощо, які розроблені для зведення споруд, виготовлення механізмів, машин, приладів для машинобудівництва, сільськогосподарського виробництва, будівництва та інших галузей.

У тлумачному словнику: проект – 1. Сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів, тощо) необхідних для зведення споруд, виготовлення машин приладів, тощо; 2. Попередній текст будь-якого документа, що виноситься на обговорення, затвердження [11].

Проект – це розроблений план створення чого-небудь, який включає в себе опис, креслення, і т. ін. [11].

В освітньому процесі за методом проектів викладається освітня галузь «Технології». Аналіз наукових розвідок засвідчив про велику увагу саме дослідників технологічної освіти методу проектів.

Зокрема, О. Коберник виходить з того, що проект – це спеціально організований вчителем і самостійно виконуваний учнями комплекс дій, що завершується результатом, створення творчого продукту [39].

Під час роботи над проектом здобувачі освіти включаються до процесу проектування.

Проектування – це науково обґрунтоване конструювання систем параметрів майбутнього об'єкта або якісно нового стану існуючого проекту-прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану чи процесу в єдності зі шляхом його досягнення[39].

Проектна діяльність один із шляхів набуття професійної компетентності.

Науковцями проектно-технологічна діяльність розглядається як обґрунтована і спланована наперед творча навчально-трудова діяльність, яка передбачає обґрунтування, планування, розроблення конструкції, технології, виготовлення й реалізацію об'єктів проектування. Вона спрямована на формування у здобувачів освіти певної системи творчо-інтелектуальних та перетворюваних знань і вмінь [39].

Проектна технологія характеризується творчою діяльністю, кінцевим результатом якої є розробка й виготовлення творчого проекту, навчального завдання, яке активізує діяльність здобувача освіти і в результаті якої вони створюють продукт, що володіє суб'єктивно, а іноді й об'єктивно новизною, акцентує увагу Коньок М. М. [44].

Загалом проєктна технологія передбачає застосування сукупності творчих методів, як «шляхів пізнання істини» (методи фантазування, пошуку аналогій, ідеального об'єкта та фокальних об'єктів тощо).

Але, беручи до уваги можливість застосування проєктної технології як технології оцінювання рівня набутих компетентностей за тими, чи іншими критеріями, необхідно зважати на обґрунтовані науковцями вимоги до використання методу проєктів :

1. Наявність значимої проблеми, завдання.
2. Практична, теоретична, пізнавальна значимість передбачуваних результатів.
3. Самостійна діяльність здобувачів освіти творчого характеру.
4. Окреслення кінцевих результатів.
5. Визначення базових знань з дисципліни (різних дисциплін), необхідних для включення до проєктної діяльності.

Є нароби вчених, де узагальнюється досвід застосування на етапі оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців технології case-study.

Коротко зупинимося а її особливостях.

Технологія case-study або технологія конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація) – технологія активного проблемно-ситуативного аналізу, заснована на навчанні шляхом вирішення конкретних задач – ситуацій (вирішення кейсів) [80].

Безпосередня мета технології case-study – спільними зусиллями групи тих, хто навчається проаналізувати ситуацію – case, виникаючу за конкретному становищі речей, і виробити практичне вирішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми [81].

Тобто на етапі перевірки потрібно взяти приклад з реального освітнього процесу.

Узагальненими вимогами до кейс-перевірок має:

1. відповідати поставленій меті контролю;
2. відповідати за складністю рівню підготовки майбутніх педагогів професійного навчання;
3. відображати саме сучасний освітній процес;
4. бути актуальною для майбутньої педагогічної діяльності;
5. відображати типові педагогічні ситуації;
6. мати декілька варіантів вирішення.

Маємо враховувати, що технологія case-study включає елементи дослідницького процесу, аналітичні дії. Передбачається взаємний обмін інформацією. Технологія case-study на етапі перевірки рівня засвоєння знань, формування здатностей інтегрує в собі технології розвивального навчання, проблемного навчання. Кейс, не тільки окреслює завдання, але є джерелом інформації для усвідомлення шляхів його розв'язання.

Технологія case-study вимагає, щоб здобувачі освіти осмислили і засвоїли навчальний матеріал освітнього компонента.

Для використання описаної технології на етапі контролю необхідно, щоб педагоги професійного навчання вміли оцінити освітню ситуацію; вміли визначити ключову інформацію та проблеми і можливості їх вирішення; необхідне вміння прогнозування шляхів розвитку проблемної ситуації тощо.

Враховуючи предмет нашого дослідження, вважаємо, що саме практичні кейси мають бути введені до технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання.

Наразі, в умовах війни з російськими агресорами освітній процес у багатьох вишах здійснюється за дистанційною формою навчання.

Дослідження засвідчує, що у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка для організації

освітнього користуються цифровими засобами такими як, Google Classroom, та власним сервером з встановленою LCMS Moodle.

Цифрові технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання базуються на мультимедіа. Мультимедіа – це сучасна комп'ютерна спеціальна інформаційна технологія, що забезпечує за допомогою технічних і програмних засобів роботу з анімованою комп'ютерною графікою і текстом, мовою, високоякісним звуком, нерухомими зображеннями і рухомим відео [58]. До навчально-методичного забезпечення і засобів цифрового контролю рівня навчальних досягнень у педагогічній практиці вишу відносять локальну мережу Інтернет, електронні підручники і навчальні посібники, програмні засоби Paint, Word, Excel, Access, HTML).

Фетісов. В.С. аналізуючи комп'ютерні технології в тестуванні підкреслює, що комп'ютерна система тестування знань (КСТЗ) це – інформаційна система для автоматичного проведення тестування у режимі діалогу між особою, яка проходить тестування і комп'ютером з можливістю подальшого автоматичного підрахунку результатів тестування цієї особи і одержанням зведених даних за різними критеріями за усіма особами, які проходять тестування [76].

У додатку Д подана класифікація комп'ютерних тестів: на знання, вміння, навички.

На визначення типу комп'ютерних тестів впливає низка чинників: особливості інструментальних програм для складання тестів (тестові оболонки); особливості наочної області; досвід і майстерність особи, яка займається проектуванням тесту.

Вимоги до комп'ютерних тестів впливають із загальних вимог (додаток Ж).

Існують різні підходи до класифікації комп'ютерних систем тестових завдань (додаток К):

- за ступенем універсальності: універсальні і спеціалізовані.
- за рівнем автономності: 1. у складі LMS (Learning Management System); 2. окремий модуль; 3. комплексний набір модулів.
- за складом модулів: 1. наявність окремих модулів для складання тестів і проведення тестування; 2. наявність спеціального модуля тільки для складання тестів.
- за характером проведення тестування. 1. за допомогою інструментальних оболонок, призначених саме для проведення тестування; 2. за допомогою браузера [76].

Знайшло розповсюдження використання безкоштовної платформи для проведення тестування в умовах дистанційної освіти Kahoot. (<https://kahoot.com/>).

Головна ідея цієї розробки – навчання на етапі оцінювання з елементами ігрової технології. Як засоби навчання використовують смартфони здобувачів освіти. На смартфони встановлюється додаток Kahoot. Після завантаження здобувачі освіти обирають роль студента і проходять тестування .

Аналіз результатів опитувальника серед викладачів вишу показує, що всі вони в тій чи іншій мірі використовують цифрові освітні ресурси.

Але проаналізувавши відповіді щодо, на яких видах занять найчастіше використовуються цифрові ресурси, знаходимо відповідь – це лекції (рис. 2.1.). Можна зробити висновок, що педагогічна практика потребує більш ефективного використання цифрових технологій саме на тих видах занять, де здійснюється оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання .

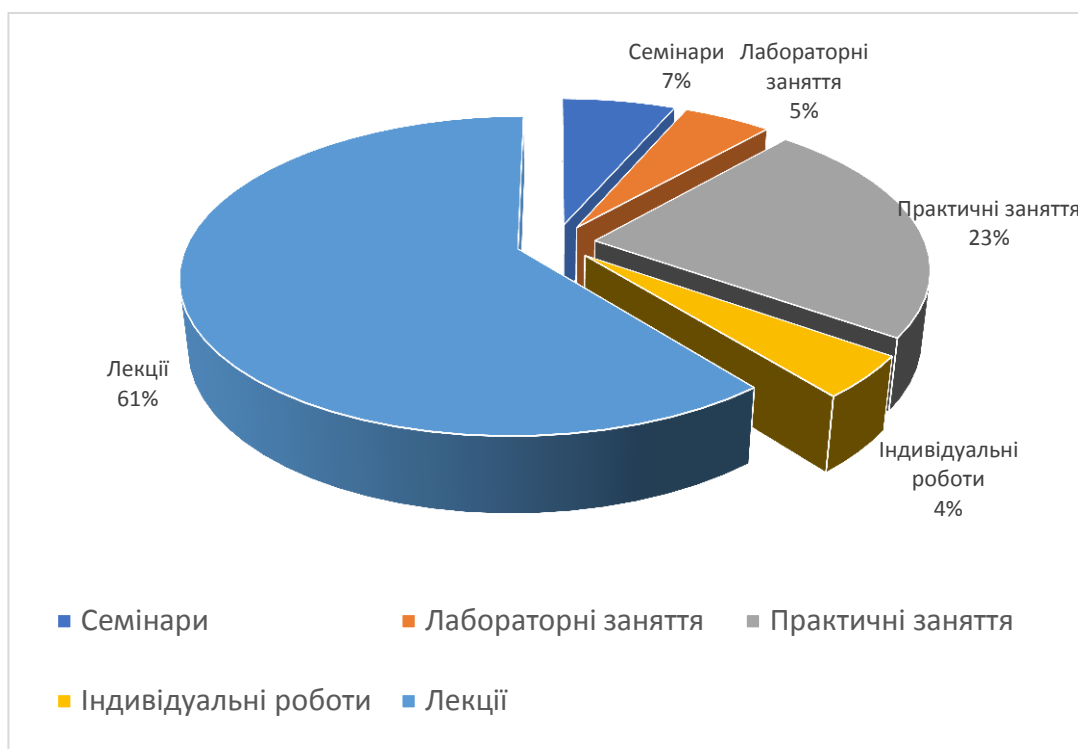

Рис.2.1. Види занять, на яких викладачі найчастіше використовують цифрові технології

Використовуючи електронні тести маємо враховувати вимоги щодо валідності (відображення придатності тесту для вимірювання того, що окреслюється поставленою метою тест), надійності, об'єктивності, однозначності.

За формою тестові завдання поділяються на завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями і закритої форми із запропонованими відповідями, із яких одна чи кілька правильні. Причому тестові завдання закритої форми повинні складатися з трьох компонентів: інструкції з їх виконання, запитальної частини та відповідей [1].

Діагности пропонують певні рекомендації зі складання тестових завдань:

- тестові завдання однакової форми мають супроводжуватися однією інструкцією для їх виконання;
- текст інструкції повинен відрізнятися від основного тексту (іншим шрифтом або активним кольором тощо) та відокремлюватися від тестових завдань двокрапкою;

➤ запитальна частина тестового завдання формулюється, як правило, у стверджувальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення та виділяється великими літерами або активним кольором.

➤ запитальна частина тестових завдань та можливі відповіді не відокремлюються будь-яким знаком;

➤ відповіді розміщуються під запитальною частиною симетрично;

➤ тестові завдання нумеруються арабськими цифрами;

➤ елементи відповіді частини тестового завдання мають окрему індексацію (наприклад, літери А,Б,В) [1, 16].

У додатку Л подані для прикладу тести для тематичного контролю до модуля професійної педагогіки «Теорія і методика виховання».

Звернемося до узагальнення викладеного.

Таким чином, ефективність оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання визначається ступенем обґрунтованості технологій, до яких звертається викладач вишу на етапі контролю. Враховуючи, що наразі підготовка фахівців в умовах освітнього процесу вишів здійснюється за компетентнісним підходом, то й оцінювання має проектувати оцінювання рівня сформованості рівнів компетентності. Що в свою чергу вимагає звернення до інноваційних технологій.

На рис. 2.2 відображені технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з врахуванням компетентнісного підходу до їх підготовки.

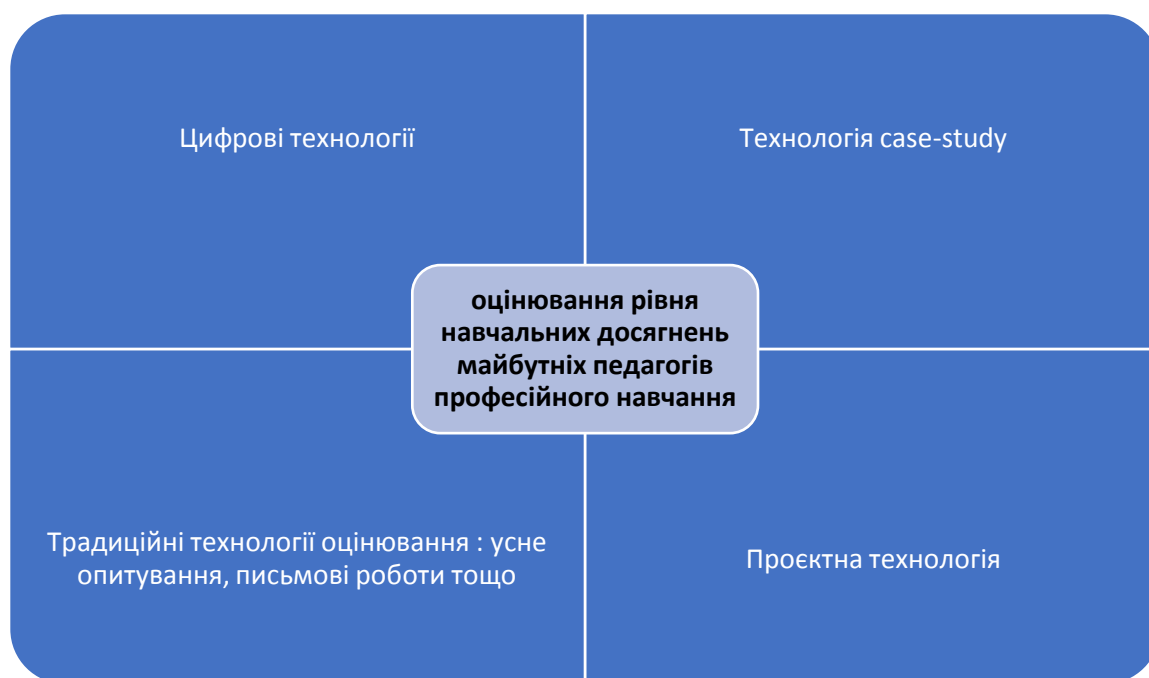

Рис. 2.2. Технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з врахуванням компетентнісного підходу до їх підготовки

2.2. Методичні рекомендації до здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з навчальної дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

З врахуванням освітньо-професійної програми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальністю 015.18 Професійна освіта. Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства, змісту навчальної програми дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», визначених педагогічних умов здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень студентів з фахових дисциплін: акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання до початку вивчення дисципліни; застосування комплексного підходу до оцінювання рівня

навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології); формування у студентів мотивації до процесу контролю, нами розроблені критерії, за якими мають оцінюватися рівні засвоєння освітнього компонента, обрані педагогічні технології та розроблено засоби оцінювання.

Здобувач освіти отримує 90-100 балів, якщо він має високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями, здатностями (компетентностями).

Студент усвідомлює роль і місце позанавчальної роботи у системі П(ПТ)О. Володіє на високому рівні теоретичними відомостями про мету, завдання, принципи організації, організаційні форми позанавчальної роботи у закладах П(ПТ)О. Знає методичні засади організації позанавчальної роботи. Здатен до системного мислення, критики й самокритики, креативності, адаптивності та комунікабельності. Здатен до здійснення аналізу навчальної літератури з проблем позанавчальної роботи. Повно розкриває питання під час відповіді. Уміє визначати ефективні шляхи проектування позанавчальної роботи. Чітко та логічно висловлює власні думки. Уміє вести бесіди, переконувати, аргументувати, полемізувати. Долає бар'єри спілкування, доцільно обирає засоби активізації уваги слухачів. Виконує всі завдання для самопідготовки до практичних занять, у встановлений термін складає самостійну роботу. Активно бере участь в розробці та захисті проєктів. Усвідомлює необхідність постійного самовдосконалення. Цікавиться та вивчає передовий педагогічний досвід. У кількісному відношенні неточностей допускає не більше 5 % від загального обсягу матеріалу (100 %).

82-89 балів – майбутній педагог професійного навчання має достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження, здатностями (компетентностями). Студент усвідомлює роль і місце місце позанавчальної роботи у системі П(ПТ)О.

Володіє теоретичними відомостями про мету, завдання, принципи організації, організаційні форми позанавчальної роботи у закладах П(ПТ)О. Знає методичні засади організації позанавчальної роботи. Здатен до системного мислення, критики й самокритики, креативності, адаптивності та комунікабельності. Здатен до здійснення аналізу навчальної літератури з проблем позанавчальної роботи. Систематизує й узагальнює теоретичний матеріал. Повно розкриває питання під час відповіді. Уміє визначати ефективні шляхи проектування позанавчальної роботи. Чітко та логічно висловлює власні думки. Уміє вести бесіди, переконувати, аргументувати, полемізувати. Долає бар'єри спілкування, обирає засоби активізації уваги слухачів. Виконує всі завдання для самопідготовки до практичних занять, у встановлений термін складає самостійну роботу. Активно бере участь в проектній діяльності. Усвідомлює необхідність постійного самовдосконалення. Цікавиться та вивчає передовий педагогічний досвід. У кількісному відношенні неточностей, помилок допускає не більше 10 % від загального обсягу матеріалу (100 %).

74-81- має середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками, здатностями (компетентностями). Студент усвідомлює роль і місце місце позанавчальної роботи у системі П(ПТ)О. Володіє загальними теоретичними відомостями про мету, завдання, принципи організації, організаційні форми позанавчальної роботи у закладах П(ПТ)О. Знає методичні засади організації позанавчальної роботи. Здатен до критики й самокритики, адаптивності та комунікабельності. Здатен до здійснення аналізу навчальної літератури з проблем позанавчальної роботи. Достатньо повно систематизує й узагальнює теоретичний матеріал з проблем позанавчальної роботи. Здебільшого уміє визначати шляхи розв'язання педагогічних задач. Логічно висловлює власні думки. Уміє вести бесіди,

але не завжди аргументовано полемізує. Має незначні труднощі під час подолання бар'єрів спілкування. Здебільшого виконує всі завдання для самопідготовки до практичних занять, у встановлений термін складає самостійну роботу. За завданням бере участь в проектній діяльності та вивчає передовий педагогічний досвід. У кількісному відношенні неточностей, помилок допускає не більше 20 % від загального обсягу матеріалу (100 %).

64-73 – Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками, здатностями (компетентностями). Студент не повною мірою усвідомлює роль і місце місце позанавчальної роботи у системі П(ПТ)О. Володіє загальними теоретичними відомостями про мету, завдання, принципи організації, організаційні форми позанавчальної роботи у закладах П(ПТ)О. Знає методичні засади організації позанавчальної роботи. Однак не завжди може робити самостійні висновки, узагальнення, а також застосовувати практично набуті теоретичні знання. Не завжди уміє здійснити аналіз навчальної літератури з проблем позанавчальної роботи. Відчуває труднощі в проведенні бесіди, не може аргументовано полемізувати. Не завжди долає бар'єри спілкування. Обмежено реалізує засоби активізації уваги слухачів. Виконує завдання для самопідготовки до практичних занять частково й здебільшого за аналогією до опрацьованих колективно. У встановлений термін складає самостійну роботу, звертаючись за консультацією до викладача. Бере участь в проектній діяльності, однак потребує настанови викладача. Не завжди проявляє інтерес до передового педагогічного досвіду. У кількісному відношенні неточностей, помилок допускає не більше 40 % від загального обсягу матеріалу (100 %).

60-63 Середній рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками здатностями (компетентностями) визначається нижче середнього. Студент не повною мірою усвідомлює

роль і місце позанавчальної роботи у системі П(ПТ)О. Частково володіє теоретичними відомостями про мету, завдання, принципи організації, організаційні форми позанавчальної роботи у закладах П(ПТ)О. Частково знає методичні засади організації позанавчальної роботи у закладах П(ПТ)О. Не може робити самостійних висновків, узагальнень, а також обгрунтовано застосовувати практично набуті теоретичні знання. Не вміє здійснити аналіз навчальної літератури з проблем позанавчальної роботи. Відчуває труднощі в проведенні бесіди, не може аргументовано полемізувати. Не завжди долає бар'єри спілкування. Обмежено реалізує засоби активізації уваги слухачів. Не завжди вміє визначати ефективні шляхи розв'язання педагогічних задач. Виконує завдання для самопідготовки до практичних занять частково й здебільшого за аналогією до опрацьованих колективно. Не завжди у встановлений термін складає самостійну роботу, звертаючись за консультацією до викладача. Бере участь в проектній діяльності, однак потребує постійної настанови викладача. Не проявляє інтересу до передового педагогічного досвіду. У кількісному відношенні неточностей, помилок допускає не більше 50 % від загального обсягу матеріалу 100%.

У систему оцінювання нами було спроектовано усне опитування. У табл. 2.1. подані питання опитувальника та передбачувані відповіді.

Таблиця 2.1.

**ЗМІСТ ОПИТУВАЛЬНИКА ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЗАНАВЧАЛЬНА РОБОТА У
ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ»**

№	Питання	Зміст відповіді
1	Організаційні форми позанавчальної роботи у закладах	Визначення поняття «організаційна форма позанавчальної роботи». Характеристика масових, групових, індивідуальних форм

	професійної (професійно-технічної) освіти	позанавчальної роботи.
2	Мета, завдання, принципи організації позанавчальної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Визначення поняття «позанавчальна робота». Мета, основні завдання позанавчальної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Принципи організації позанавчальної роботи.
3	Методика проведення години класного керівника (викладача) у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Підходи до планування тематика годин класного керівника (викладача). Орієнтовна структура проведення години класного керівника (викладача).
4	Методика організації і проведення конкурсів фахової майстерності	Характеристика мети та завдань конкурсів фахової майстерності. Особливості організації (тури). Обов'язки організаційного комітету та журі.
5	Підходи до планування виховної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Види планування: перспективне, оперативне, поточне. Вимоги до плану виховної роботи (цілеспрямованість; орієнтація на реалізацію потреб та інтересів здобувачів освіти, на їх розвиток; залучення до спільної творчості всіх учасників виховного процесу; зв'язок виховного процесу з життям суспільства, практичною

		діяльністю учнів; створення умов для застосування на практиці знань, отриманих на заняттях; орієнтація на комплексний характер планів; забезпечення послідовності змісту і форм діяльності; конкретність і доцільність плану; реальність і розумна насиченість плану тощо.)
6	Технологія створення органів учнівського самоврядування у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Варіанти учнівського самоврядування (представницький, комунарський, комісійний). Структура учнівського самоврядування закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Учнівське самоврядування на рівні групи (актив).
7	Проектування технологій виховної роботи з національно-патріотичного виховання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Мета та завдання національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Принципи патріотичного виховання. Шляхи реалізації патріотичного виховання дітей та молоді.
8	Методика проведення виховних заходів у закладах професійної (професійно-технічної)	Характеристика етапів організації та проведення виховних заходів (технологія проведення етапу цілеспрямування; технологія колективного планування виховного заходу; технологія підготовки

	освіти	(організації) виховного заходу; технологія безпосереднього проведення виховного заходу; технологія підбиття підсумків та оцінювання результатів заходу; технологія організації післядії).
9	Проектування технології організації та проведення гурткових занять зі здобувачами освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти	Гурток як основна форма організації навчально-виховної діяльності здобувачів освіти у позанавчальний час. Вимоги до гурткових занять. Типи та структура гурткових занять їх порівняльна характеристика. Підготовка керівника гуртка до проведення занять.
10	Сутність процесів виховання та самовиховання здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти	Етапи процесу виховання. Напрями виховання. Самовиховання: сутність, етапи (виявлення ставлення учнів до процесу самовиховання, складання програми самовиховання, реалізація програми самовиховання). Прийоми роботи над собою (самопереконавання, самонавіювання, самопідбадьорювання, самозаохочення, самопримус, самоаналіз тощо).

Також, враховуючи переваги кейс-технології (див. пар.2.1.), нами розроблені кейси за темами дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Наводимо для прикладу деякі з кейсів.

Тема: Місце гурткової роботи з технічної творчості у закладах

професійної (професійно-технічної) освіти

Дидактична мета: узагальнення у студентів знань щодо місця гурткової роботи з технічної творчості у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Опис ситуації:

Ваше завдання – дослідити місце гуртків у позанавчальній роботі закладів професійної (професійно-технічної) освіти впродовж п'яти років.

Виокремити гуртки з технічної творчості, зробити зведену таблицю. Побудувати графіки, позначивши часи злетів інтересу до технічної творчості.

Питання кейсу: Які функції у професійній підготовці робітників аграрного сектору виконує робота з технічної творчості? Спроекувати тематику гуртків для майбутніх аграріїв. Розробити план-конспект одного із занять.

Тема: Проведення конкурсів фахової майстерності серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Дидактична мета: узагальнення у студентів знань щодо місця конкурсів фахової майстерності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Опис ситуації:

Ваше завдання – дослідити місце конкурсів фахової майстерності серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти *майбутніх аграріїв .

Проаналізувати досвід проведення конкурсів фахової майстерності серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти *майбутніх аграріїв.

Питання кейсу: Які функції у професійній підготовці робітників аграрного сектору виконують конкурси фахової майстерності? Спроекувати зміст конкурсів. Розробити критерії їх оцінювання

Також проектувалося розв'язання майбутніми педагогами професійного навчання педагогічних задач. Наводимо приклади.

Задача

Один із учнів пише:

«Вступив я до ПТНЗ випадково. Техніком-механіком ніколи не мріяв бути. Та коли випадково побув на першому занятті гуртка з технічної творчості почав розуміти важливість цієї професії.

Тоді вперше у мене промайнула думка що я правильно обрав своє майбутнє.

- Що допомогло учню переконатися про правильність обрання професії, знайти своє місце у житті?

- Якими принципами треба керуватися, коли організовуєш роботу з технічної творчості?

Задача

Іноді індивідуальна робота майстра з учнями зводиться лише до роботи з невстигаючими учнями.

Значно кориснішим є складання плану цілеспрямованої індивідуальної роботи з кожним учнем.

У такому випадку майстер виробничого навчання на базі характеристик, спостережень, і з урахуванням характеру поведінки й успішності учня планують роботу з ним на довготривалий період.

- Які форми позанавчальної роботи використовується майстром?

- Які задачі ставить перед собою майстер виробничого навчання, працюючи з талановитими здобувачами освіти?

Задача

Викладачі сказали майстру, що учні його групи майже не беруть участі у підготовці позанавчальних заходів. Коли майстер повідомив про це учням, вони відповіли, що їм це нецікаво.

- З чим пов'язана така заява учнів? Вкажіть дії майстра.

- Дайте загальну характеристику форм позанавчальної роботи у ЗП(ПТ)О.

Задача

Перед складанням плану виховної роботи з учнями закріпленої за ним групи, майстер почув таку думку, що особливо не треба мудрувати, треба взяти і переписати минулорічний і віддати заступнику директора з виховної роботи.

- Дати оцінку такому підходу.

- Які вимоги висуваються до планування виховної роботи майстра у навчальній групі?

Задача

Під час підготовки груп до підсумкового концерту, один з учнів відмовився брати у ньому участь, хоча дуже гарно грав на декількох музичних інструментах та співав. Спонукав учня змінити своє рішення керівник ансамблю, в якому грав учень.

- У чому суть наведеному методу впливу?

- А якщо б майстер просто зобов'язав учня?

Задача

На занятті гуртка керівник, замість звичної пропозиції накреслити схему реверсного магнітного пуску, поставив запитання: «Що станеться під час реверсерування, якщо ми випадково натиснемо одночасно на кнопки «Вперед» і «Назад»?

- З якою метою керівник гуртка поставив таке запитання?

Задача

У процесі оцінювання завдань керівник прагне, щоб учні не тільки знаходили дефекти своєї роботи, але й самостійно встановлювали причини їх виникнення.

- Які переваги такого способу оцінювання результатів роботи?

Задача

Керівник автомобельного гуртка даючи учням завдання, пропонує віднайти не один, а декілька варіантів його розв'язання.

- Яку мету у цьому випадку переслідує керівник?

- Чи можна учням пропонувати знайти не один варіант рішення завдання, незважаючи на те, що їм раніше був пояснений лише один.

Задача

« ... при вивченні плуга ставлю мету: сконструювати плуг. Спираючись на знання учнів, одержані при вивченні основ агрономії, разом з ними робимо висновок, що плуг призначений для обробітку ґрунту-оранки. Під час оранки треба розпушити, розкришити та перекинути скибу ґрунту. Потім пояснюю, що з технічної точки зору цей процес можна виконувати за умови підрізання скиби ґрунту, а також тоді, коли скиба ґрунту може змінити корпус плуга у бік, перпендикулярно до напрямку руху агрегата... Надаю учням можливість самостійно визначити, користуючись підручником, які робочі органи виконують ту чи іншу роботу... Після кількох занять ставлю учням умову: самостійно сконструювати машину у процесі виконання одержаного завдання й визначеної мети дій».

- Охарактеризувати етапи включення учнів до творчої діяльності.

- Інтерактивні методи професійного навчання.

Також для підсумкового оцінювання рівня навчальних досягнень учні з дисципліни були розроблені тести різного виду.

Наведемо приклади.

Тест доповнення

Позанавчальна робота – організація педагогом різних _____ в _____ час, що забезпечує необхідні умови для соціалізації та професійного становлення особистості учня.

(видів діяльності, позанавчальний)

Альтернативний тест

Позаурочні виховні заходи у ЗП(ПТ)О повинні бути професійно спрямовані, тобто сприяти формуванню професійно важливих якостей, а відтак і якостей майбутнього професійно мобільного кваліфікованого робітника.

А. Так Б. Ні

Вибірковий тест

Ділові, короткі розпорядження; чітке мовлення, казенний, непрозорий тон; емоції та етичні моменти не беруться до уваги. Позиція педагога – поза групою. Справи у групі плануються заздалегідь, визначаються лише поточні, безпосередні цілі. Голос педагога – вирішальний. Це стиль педагога:

1. Дружній.
2. Авторитарний,
3. Демократичний.
4. Ліберально-демократичний.

Тест відповідності

1. Завдання розумового виховання	А. Формування в учнів моральних понять, поглядів і переконань. Виховання моральних почуттів, які виражають запити, оцінки, відношення, спрямованість духовного розвитку особистості.
2. Завдання естетичного виховання	Б. Озброєння учнів знаннями основ наук.
3. Завдання морального виховання	В. Формування естетичних понять, поглядів і переконань. Виховання естетичних почуттів. Виховання потреби і здатності створювати прекрасне в житті та мистецтві.
4. Завдання фізичного виховання	Г. Виховання здорової нації, бажання піклуватися про своє здоров'я, постійно займатися фізичною культурою і спортом.

	Підготовка до захисту Батьківщини, оволодіння для цього прикладними видами спорту. Підготовка до фізичної праці, виховання працездатності.
	Д. Психологічна підготовка особистості до праці. Практична підготовка до праці

Тест ранжування

Етапи процесу виховання.

Вивчення індивідуальних особливостей вихованця (або колективу), його позитивних рис, недоліків в характері й поведінці, визначення якостей, які ще не сформовано або перебувають у стадії зародження.

Формування ідеалу.

Самостійна робота учнів над собою з розвитку особистості, тобто самовиховання.

Реалізація програми виховання шляхом залучення до виховних заходів, участь в яких сприяє формуванню в них досвіду поведінки відповідно до ідеалу.

Щодо проектної технології, то освітньо-професійною програмою підготовки майбутніх педагогів професійного навчання передбачається виконання курсової роботи з професійної педагогіки. Курсова робота є основною кваліфікаційною науковою роботою, що виконується студентами індивідуально під час їх навчання в університеті. Вона містить науково обґрунтовані теоретичні або практичні результати, наукові положення, які виносяться автором для публічного захисту.

Метою курсової роботи з професійної педагогіки є систематизація, поглиблення і закріплення теоретичних і практичних знань, вироблення вмінь і навичок застосовувати набуті знання при розв'язанні конкретних завдань, оволодіння методикою наукового дослідження при вирішенні

проблемних питань, які досліджуються в курсовій роботі, узагальнення та логічний виклад матеріалу, розвиток вміння студента самостійно вивчати й узагальнювати законодавчі та наукові джерела, правильно їх застосовувати під час проходження юридичної практики [30].

На основі міжпредметних зв'язків та місцем освітнього компоненту «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в процесі фахової підготовки така курсова робота і є індивідуальним проектом. Нами спроектовано теми проектів основою для розробки яких і є зміст зазначеної дисципліни: «Місце неформальної освіти у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання», «Гурток як чинник підготовки майбутніх педагогів професійного навчання», «Роль позанавчальної роботи у професійному навчанні», «Проектування виховної роботи з кваліфікованими робітниками класними керівниками».

Запропоноване методичне забезпечення для здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з навчальної дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» розроблене з врахуванням спроектованих педагогічних умов.

Висновок до другого розділу

Під технологією здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання нами розуміється розроблений на науковій основі процес послідовного, покрокового здійснення оцінювання рівня компетентностей, здобутих під час засвоєння певного освітнього компоненту.

Нами обгрунтовані інноваційні технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання. Розроблені критерії, за якими мають оцінюватися рівні засвоєння дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-

технічної) освіти», спроектовані педагогічні технології (усне опитування, тестування, кейс-технологія, проектна технологія тощо) та розроблено засоби оцінювання з врахуванням освітньо-професійної програми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальністю 015.18 Професійна освіта. Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства, змісту навчальної програми дисципліни, визначених педагогічних умов здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень студентів з фахових дисциплін.

ВИСНОВКИ

Розглянуто теоретичні засади оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, знайшли обґрунтування педагогічні умови здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, проаналізовано технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, розроблені методичні рекомендації до здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання з навчальної дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Проблема окреслення методичних засад технологій оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання є досить складною та багатогранною.

Методичні засади оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти має включати три основні складові:

1) мотивація оцінювальної діяльності (коли майбутні педагоги професійного навчання самі зацікавлені процесом оцінювання, вони проявляють глибокий інтерес, позитивні емоції, студенти усвідомлюють необхідність виконання завдань з контролю);

2) глибокі теоретичні знання як з фаху відповідно до спеціальності, так і психолого-педагогічні;

3) професійно-практична готовність, що базується на уміннях та навичках засвоєні знання ефективно використовувати в педагогічній практиці.

Процес оцінювання рівня навчальних досягнень включає контроль, який встановлює зворотний зв'язок здобувачів з педагогами, що в кінцевому варіанті визначає ефективність організації та здійснення освітнього процесу. Науковими вимогами до організації контролю є: індивідуальний підхід до оцінювання рівня навчальних досягнень

здобувачів освіти; об'єктивність на основі єдиних вимог до всіх здобувачів освіти; систематичність і системність; гласність контролю; усебічність контролю; дотримання етичних; професійна спрямованість.

Методом експертної оцінки були виділені наступні педагогічні умови здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання:

1. Акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання на початку вивчення дисципліни.

2. Застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології).

3. Формування у студентів мотивації до процесу контролю.

Під технологією здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання нами розуміється розроблений на науковій основі процес послідовного, покрокового здійснення оцінювання рівня компетентностей, здобутих під час засвоєння певного освітнього компоненту.

Нами обгрунтовані інноваційні технології оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання. Розроблені критерії, за якими мають оцінюватися рівні засвоєння дисципліни «Позанавчальна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», спроектовані педагогічні технології (усне опитування, тестування, кейс-технологія, проектна технологія тощо) та розроблено засоби оцінювання з врахуванням освітньо-професійної програми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальністю 015.18 Професійна освіта. Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства, змісту навчальної програми дисципліни, визначених педагогічних умов здійснення оцінювання рівня навчальних досягнень студентів з фахових дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. В. Статистичні методи в освітніх вимірюваннях. Частина I. Класична теорія тестування: навчально-методичний посібник / О. В. Авраменко, Г. Ю. Павличенко, С. Д. Паращук. Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2012. 120 с.
2. Академічна доброчесність – це запорука якісної освіти та сталого розвитку URL: <https://saiup.org.ua/novyny/z-chitkymy-oriyentyramy-stalogo-uspihu-akademichna-dobrochesnist-yak-zaporuka-yakisnoyi-osvity/>
3. Бережинська Т. В. Формування готовності майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” . Київ : 2007. 21 с.
4. Биков В. Використання відкритих систем дистанційного навчання у підготовці фахівців з педагогіки вищої школи. 2012. №2 (28). (Інформаційні технології і засоби навчання).
5. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина [та ін.] [Під заг. ред. О. В. Овчарук]. Київ : “К.І.С.”, 2004. 112 с.
6. Бляшевська А. В. Формування професійних навичок оціночної діяльності у студентів вузу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Луцьк, 1996. 182 с.
7. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання Навч. посіб. Київ, 2012. 240 с.
8. Булах І. Є. Комп’ютерна діагностика навчальної успішності. Київ : ЦМК МОЗ України, УДМУ, 1995. 221 с.
9. Буринська Н. М. До проблеми оцінного контролю. Київ : Педагогіка і психологія. 2000. № 2. С. 85 – 91.

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел] ; з дод., допов. та CD. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
11. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. Київ, 2003. 316 с.
12. Вовк Б.І. Організація самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ: методичні рекомендації. Суми. 2017. 122 с.
13. Волкова Н. П. Педагогіка : Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2002. 576 с.
14. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч.посібник. Київ, 1995. 237 с.
15. Голубєва Н. В., Дурєєв В. О., Бондаренко С. М., Мурін М. М. Комп'ютерне тестування як одна з форм сучасного контролю знань // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. Львів, 2006. Вип. 1. С. 309–313.
16. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с. 55.
17. Гончаренко С. Український педагогічний словник Київ, 1997. 376 с.
18. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспект) : [монографія]. Харків : Основа, 1998. 300 с.
19. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі. Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. 116 с.
20. Даниленко Л. І. Інноваційний освітній менеджмент : навч. посіб. Київ, 2006. 144 с.
21. Даниленко М. В., Даниленко Л. І. Педагогічні задачі: навч. посібник. Київ, 1991. 197 с.

22. ECCH the case for learning [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://www.ecch.com/educators/casemethod/resources/freecasesoverview>.

23. Жигірь В. І., Чернега О. А. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Київ, 2012. 336 с.

24. Закон України «Про вищу освіту» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

25. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 06.04.2022).

26. Закон України «Про позашкільну освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>

27. Закон України «Про професійно-технічну освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 12.05.2022).

28. Збірник міні-кейсів з дисципліни «Комунікативні процеси у навчанні» / за ред. Л. О. Савенкової, В. М. Приходько. К. : КНЕУ, 2009. 343 с.

29. Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Маринченко Є. О. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з професійної педагогіки» для спеціальності 015 Професійна освіта. Глухів, 2018.

30. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В Професійна педагогіка: навчальний посібник. Київ, 2013. 352 с.

31. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко С. В., Ігнатенко, О. В., Єрмоленко Є. І. Загальні засади методики професійного навчання за ред. Г. В. Ігнатенко. Глухів, 2016. 76 с.

32. Ігнатенко Г. В., Коваль О. О. До питання моніторингу рівня навчальних досягнень майбутніх викладачів професійного навчання. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні

проблеми технологічної і професійної освіти» 22 – 23 травня 2018р. Глухів, 2018. С. 191-193 .

33. Ігнатенко Г.В., Опанасенко В.П., Самусь Т.В. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчальний посібник. Суми, 2017. 112 с.

34. Казьмін В. Моніторинг досягнень учнів //Завуч. 2004. №5. С.5-9.

35. Канівець Т.М. Основи педагогічного оцінювання Навчально-методичний посібник. Ніжин, 2020.

36. Каткова В. П. Позанавчальна діяльність як сфера формування комунікативних якостей студентів менеджерів «Теоретичні питання культури, освіти та виховання» Збірник наукових праць, вип. 48, КНЛУ, 2013. С.105-109. [Електронний ресурс]. URL: http://dspace.dstu.education:8080/jspui/bitstream/123456789/632/1/Каткова_105-109.pdf

37. Кашпур Т.О., Песляк Р. Особливості організації позанавчальної роботи з учнями [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Pedagogica/2_136577.doc.htm

38. Коберник О., Ящук С. Методика організації проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання: Навчально-методичний посібник. Умань, 2001. 82 с

39. Ковальова К. Методологічні аспекти методу case-study при викладанні економічних дисциплін // Вища школа: проблеми екон. освіти. 2010. № 2. С. 68 – 75.

40. Ковальчук В.І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу 2-е вид. доп. і перероб. Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.

41. Ковальчук В.І. Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання ПТНЗ у післядипломній освіті (теоретико-

методичний аспект) : монографія Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2014. 396 с.

42. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. Київ, 2016. 66 с.

43. Коньок М.М. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках з трудового навчання. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка ; вип. 53. Чернігів: ЧДПУ, 2008. С. 97-100

44. Копилевич В.А., Мельничук Т.Ф. Компетентнісний підхід в сучасній вищій освіті // Біоресурси і природокористування. 2010. Т. 2, № 3-4. С. 153–159.

45. Любарець В. Позаурочна виховна робота в ПТНЗ – запорука мобільності майбутнього кваліфікованого робітника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/8836/1/Любарець%20В>

46. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно- пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. Соціалізація особистості : зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. Київ, 2000. Вип. 2. С. 153–161.

47. Матвіїв-Лозинська Ю. Педагогічні умови полікультурного виховання фахівців сфери туризму в позааудиторній роботі. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2012. № 4. С. 174-180.

48. Мільто Л. О. Теорія і технологія розв’язання педагогічних задач: навч. посіб. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 156 с

49. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене. Київ, 2001. 364 с..

50. Навчально-дослідна робота у вищих педагогічних навчальних закладах: Навчально-методичний посібник /Укл. В. П. Зінченко, В. Б. Харламенко, І. М. Коренева. Глухів, 2006. 78 с.

51. Науково-дослідна робота в технологічній освіті: навчальний посібник для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / Укладачі В. П. Курок, Г. О. Воїтелева, Г. В. Ігнатенко / за редакцією В. П. Курок. Глухів, 2016. 188 с.

52. Нечипоренко В. В. Організація моніторингу рівня сформованості життєвої компетентності учнів навчально-реабілітаційного центру / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, 2011. Вип. 20 (73). 492 с.

53. Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка у контексті розвитку людського капіталу / Неля Ничкало // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2010. № 23. С.1-16.

54. Організація гурткової роботи в умовах ПТНЗ / Методичні рекомендації для керівників гуртків професійно-технічних навчальних закладів. Ужгород, 2015. 32с.

55. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с.

56. Павлюченко Л. С. Підготовка майбутніх учителів інформатики до контрольно – оцінювальної діяльності. Матеріали науково – практичної конференції : «Актуальні питання сучасної педагогіки та психології: наукові дискусії» 26-27 вересня 2014. Л. : ГО «Львівська спільнота». С. 95 – 98.

57. Павлюченко Л. С. Проблеми використання підручників в процесі підготовки учителів інформатики до проведення контрольно-оцінювальної діяльності. / Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.; голов.ред. – О.М. Топузов]. Київ: Педагогічна думка, 2014. Вип. 14. С. 520 – 527.

58. Павлюченко Л. С. Теорія і практика контрольно-оцінювальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах України / Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Зб. наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 12 (55). Ч. 1. Рівне : РГДУ, 2015. С. 323 – 330.

59. Паращенко Л., Леонський В З практики організації тестувань. Тестові технології як інструмент виміру навчальних досягнень учнів // Завуч. №2. С. 2-17.

60. Пархомець І. Моніторинг навчання. // Завуч. 2006. №26. С.6-7.

61. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. Київ, 2007. 304 с.

62. Педагогічні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: довідник / Романова Г. М., Артюшина М. В., Слатвінська О. А. Київ : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. 87 с.

63. Пехота О. М. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ, 2004, 256 с.

64. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

65. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології : Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти Київ, 2004.

66. Принципи академічної доброчесності URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/pryncypy-akademichnoyi-dobrochesnosti>

67. Професійна освіта: Словник: Навчальний посібник для учнів і педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів./

Уклад. С.У. Гончаренко та інш. За ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.

68. [Рудень В.В., Гутор Т. Г](#) Методика проведення та оцінки результатів експертних оцінок (на прикладі впровадження системи моніторингу здоров'я населення на рівні первинної медико-санітарної допомоги). Львів, 2011.

69. Свищ Л. Професійно – педагогічна компетентність педагога ПТНЗ // ПрофтехОсвіта, 2012. №12(48).

70. Сікорський П. І. Моделювання дидактичних систем оцінювання // Шлях освіти. 2006. № 2. С. 2-6.

71. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч. Посібник. Київ, 2005. 239 с.

72. Сорока М. Система тестування як форма навчання, контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів // Завуч. 2005. №10. С.20-21.

73. Томіліна А. О. Дидактичні умови контролю і оцінювання знань студентів з гуманітарних дисциплін із застосуванням інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 Кривий Ріг, 2013. 247 с.

74. Фетісов. В.С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навч.-метод. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 140 с.

75. [Філософський словник](#) / за ред. [В. І. Шинкарука](#). 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, 1986.

76. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ, 2002. 528 с.

77. Франчук В. М. MOODLE (Тести). : [Посібник для студентів інформативних спеціальностей педагогічних університетів] Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 55 с.

78. Шевченко О. П. Навчальний потенціал кейс-методу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/315/84>.

79. Шеремета П. М. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі/ за ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. Київ: Центр інновацій та розвитку, 1999. 80с.

80. Шматков Є. В. Методика професійного навчання. Частина 2. Методика професійно – практичного навчання. Навчальний посібник для студентів інженерно – педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів II - IV рівнів акредитації . Харків, 2002. С. 18 - 26.

81. Ягупов В. В. Педагогіка. Навч. Посібник. Київ, 2002. С. 26 - 38.

82. Язиков О. І. Моніторинг якості професійно- технічної освіти як складова інформаційного та управлінського забезпечення системи ПТО. Харків, 2006.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

- 1) законності та верховенства права;
- 2) свободи та людської гідності;
- 3) патріотизму та служіння українському народові;
- 4) професіоналізму та компетентності;
- 5) чесності і порядності;
- 6) справедливості та толерантності;
- 7) партнерства і взаємодопомоги;
- 8) поваги та взаємної довіри;
- 9) відкритості і прозорості;
- 10) колегіальності та демократичності;
- 11) самовдосконалення і саморозвитку;
- 12) персональної відповідальності та роботи на результат;
- 13) формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення;
- 14) формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;
- 15) формування громадянської культури;
- 16) нетерпимості щодо недотримання правил і норм Кодексу академічної доброчесності.

Для здобувачів вищої освіти та інших осіб, що беруть участь в освітньому процесі є гідним:

1. Поважати честь і гідність інших осіб, навіть, якщо їх погляди відрізняються від ваших.
2. Відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними планами.

3. Активно займатись самостійною роботою, використовуючи методичні посібники, рекомендації викладачів, додатково опрацьовуючи нову літературу, використовуючи всі можливості для отримання необхідних знань.
4. Ефективно розподіляти час на пошук і вивчення матеріалів, необхідних для отримання якісної освіти.
5. Чесно та відповідально готуватись до поточного, підсумкового контролю, атестації докладаючи зусиль до своєчасного виконання всіх завдань.
6. Використовувати в освітній або дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та посилатися на них.
7. Подавати на оцінювання лише самостійно виконану роботу, що не є запозиченою або переробленою з іншої, виконаної третіми особами.
8. У разі виникнення труднощів під час виконання навчальних чи дослідницьких завдань звертатись до інших за допомогою, яка є у межах прийняттого тощо.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Академічна доброчесність - це дотримання певних моральних та правових норм, правил етичної поведінки в університеті як студентами/студентками, так і працівниками/працівницями при здійсненні навчальної та науково-дослідницької діяльності.

Викладачі/викладачки, студенти/студентки, які виявляють прагнення до академічної доброчесності, не лише стають зразком для наслідування, а й підвищують стандарти освітньої та наукової діяльності в цілому.

Політика академічної доброчесності декларує усвідомлення того, що порушення встановлених морально-етичних правил і норм університеті не лише паплюжить репутацію університету, а й зменшує цінність освітніх та наукових ступенів, що здобуваються в університеті, нівелює результативність освітнього процесу в університеті.

Відповідальність за дотримання цінностей академічної доброчесності є водночас особистим обов'язком кожного та спільною справою університетської громади загалом. Кожен член університетської академічної спільноти - студент/студентка, викладач/викладачка, керівник/керівниця - відповідальні за дотримання принципів академічної чесності в громадській, освітній, викладацькій та науковій діяльності.

3.1. Представники академічної спільноти університету повинні:

3.1.1. Вірити у можливості власного інтелекту та здібності, у інтелектуальні можливості групи, колективу, університету як високоефективної спільноти гуманітарної сфери.

3.1.2. Сумлінно та самостійно (крім випадків, які санкціоновано

передбачають групову роботу) виконувати навчальні, дослідницькі та позанавчальні завдання, визначені нормативно-правовими документами, що регламентують їх виконання.

3.1.3. Поважати освітні, наукові, навчальні, спортивні, творчі та громадські здобутки інших.

3.1.4. Посилатися на джерела, з яких береться інформація, незалежно від того, в якому вигляді вона опублікована - в електронному чи паперовому.

3.1.5. У разі виникнення труднощів під час виконання навчальних чи дослідницьких завдань звертатися за санкціонованою допомогою до колег, викладачів та наукових керівників, мати імператив на отримання допомоги.

3.1.6. Запроваджувати інноваційні технології в освітній процес, підтримувати та застосовувати креативні підходи, оригінальну/унікальну роботу для кожної дисципліни в процесі її викладання/засвоєння та практичного застосування.

3.1.7. Використовувати у науковій та навчальній діяльності тільки надійні та достовірні джерела інформації.

3.1.8. Нагадувати у прийнятний спосіб колегам/колежанкам про неприпустимість порушення академічної чесності.

3.2. Неприйнятними у навчальній та науково-дослідницькій діяльності для студентів/студенток та працівників/працівниць університету є:

3.2.1. Плагіат - ненавмисне/неусвідомлене чи навмисне/усвідомлене оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору (тексту або ідей) під іменем особи, яка не є автором цього твору, без належного оформлення посилань.

3.2.2. Шахрайство, а саме:

- фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та

наступне використання їх в академічній (навчальній чи позанавчальній) роботі;

- підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);
- використання під час контрольних заходів в освітньому процесі заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети, диктофони тощо);
- посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;
- списування (реплікація) при складанні будь-якого виду підсумкового або поточного контролю;
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- здавання або репрезентація різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності тощо.

3.2.3. Несанкціонована співпраця, а саме:

- надання допомоги для здійснення акту академічної нечесності - допомога або спроба допомоги іншому вчинити акт академічної нечесності;
- придбання в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової діяльності (звітів, рефератів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есе, статей, монографій, навчальних посібників тощо).

3.2.4. Пропонування чи отримання неправомірної винагороди при оцінюванні результатів успішності, виконання навчальних чи дослідницьких

завдань в рамках освітнього процесу в університеті.

3.2.5. Використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду підсумкового контролю в освітньому процесі або переваг у роботі.

3.2.6. Внесення на вимогу або за винагороду до списку авторів статей,

монографій, підручників тощо осіб, які не брали участі в отриманні наукових результатів.

3.2.7. Інші види академічної нечесності

Додаток В

ОПИТУВАЛЬНИК ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ

- чи вважають вони, що оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання є важливим елементом освітнього процесу;
- чи треба оцінювати компетентності, чи достатня оцінка знань;
- чи використовують вони в процесі контролю рівня навчальних досягнень усне опитування;
- чи використовують вони в процесі контролю рівня навчальних досягнень тестування;
- чи використовують вони в процесі контролю рівня навчальних досягнень письмові контрольні роботи;
- чи використовують вони програмований контроль;
- чи дають тести об'єктивне оцінювання;
- чи використовували вони для оцінювання рівня навчальних досягнень кейс технологію;
- чи використовували вони для оцінювання рівня навчальних досягнень метод проектів;
- як вони відносяться до усного контролю;
- які принципи є найважливішими на етапі контролю;
- які труднощі є найбільш суттєвими для них під час контролю за дистанційною формою навчання;
- яким формам контролю віддається перевага в умовах дистанційного навчання.

**ПЕРЕЛІК УМОВ, ЩО БУЛИ ЗАПРОПОНОВАНІ ЕКСПЕРТАМ ДЛЯ
ОЦІНЮВАННЯ**

9. чітке визначення принципів та методів оцінювання (У1);
10. акцентування уваги на ознайомлення здобувачів освіти з критеріями оцінювання на початку вивчення дисципліни (У2);
11. застосування комплексного підходу до оцінювання рівня навчальних досягнень (усний, письмовий контроль, кейс технологія, проектна технологія, інформаційні технології) (У3);
12. розробка тематичних тестових завдань (У4);
13. практикування тематичного контролю (У5);
14. залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до самоконтролю (У6);
15. включення до методичних рекомендацій практичних занять завдань для самоконтролю (У7);
16. формування у студентів мотивації до процесу контролю (У8).

КЛАСИФІКАЦІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕСТІВ

Відповідно до моделі знань комп'ютерні тести можна класифікувати так:

1. На знання.

Містять питання: • на знання фактів (де, коли, скільки); • на знання фактів, що мають формалізовану структуру (у вигляді інформаційної моделі або схеми знань); • за темами, де є однозначні загальноприйняті знакові моделі; математичні формули, закони, предикативні уявлення, таблиці; • питання, відповіді на які можна контролювати за набором ключових слів; • питання, відповіді на які розпізнаються однозначно якимось методом або способом.

2. На навички. Головним образом містять питання з вибором, коли відповідь вибирається з набору варіантів.

3. На вміння. Призначення цієї групи нагадує попередню, але для неї використовуються завдання на нестандартні алгоритми виконання дії.

ВИМОГИ ДО КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУ

Під час формування тесту слід дотримуватися певних вимог, що застосовуються як до всього тесту, так і до кожної форми тестового завдання.

Організаційні вимоги

1. Час тестування. Орієнтовно на виконання одного тестового завдання відводиться від однієї до п'яти хвилин. Вважається, що оптимальний час для виконання тесту (час від початку процедури тестування до моменту настання стомлення) становить в середньому 40-50 хвилин.

2. Кількість тестових завдань має бути в межах від 30 до 40.

Вимоги до змісту

1. Банк тестових завдань, з якого формується тест, повинний мати від 100 до 300 питань.

2. Тест повинний містити різні форми тестових завдань, що дозволить знизити ймовірність втоми, що зумовлюється одноманітністю подання інформації: • перша форма: множинний вибір; • друга форма: встановлення відповідності або відновлення правильної послідовності; • третя форма: відкрита форма відповіді.

3. У складі тесту бажано дотримуватися таких співвідношень форм: завдань 1-ї форми – 70 %, 2-ї форми – 20 %, 3-ї форми – 10%.

Вимоги до тестового завдання

1. Основний текст завдання і відповіді формулюються з дотриманням орфографічних, пунктуаційних і граматичних правил.

2. Завдання має бути сформульоване не у формі запитання, а у формі твердження грамотно, стисло, чітко, максимально простою синтаксичною конструкцією і не містити повтори, малозрозумілі слова та (або) символи, сленг, частки-заперечення тощо. Щоправда, для альтернативної форми

тестового завдання можна застосувати і форму запитання, наприклад, «Чи буде правильним твердження, що файл обов'язково повинен мати розширення?» з відповідями «Так» і «Ні». Але, по-перше, таку форму тестового завдання у зв'язку з великою ймовірністю вгадування взагалі краще не включати до тесту, подруге, і в цьому варіанті застосувати саме форму твердження і сформулювати запитальну частину так: Твердження «файл обов'язково повинен мати розширення» і застосувати відповіді «Істинно» і «Хибно».

3. Інструкція завдання і варіанти відповідей мають бути максимально зрозумілими.

4. Під час формування варіантів відповідей найважливіше значення має формування хибних відповідей, які б мали максимально правдоподібний вигляд. Такі відповіді, що є відволікаючими альтернативами правильній відповіді, називають дістракторами (від англ. to distract – відволікати). Саме питання формування правдоподібних дістракторів є найскладнішим і саме від їх якості, тобто рівня правдоподібності залежить якість тестового завдання. Під час тестування правильно підібраний дістрактор має вибиратися особою, яка не знає правильну відповідь, з такою самою ймовірністю, що і правильна відповідь. Для цього слід здійснити аналіз відповідей і сформувати дістрактори з найбільш поширених помилкових відповідей. І – звичайно – не можна використовувати як дістрактор поняття, що явно не має відношення до запитання.

5. Тестове завдання не повинно мати питання, що відбивають суб'єктивну думку розробника тесту або дискусійні питання та (або) відповіді.

6. Тестове завдання не повинно мати прямі або непрямі підказки.

7. Не бажано включати в тест завдання, що вимагають використання калькулятора. Окрім загальних вимог до комп'ютерного тесту, певні

вимоги висуваються і до конкретних форм тестових завдань, які були розглянути раніше.

Додаток К

Класифікація КСТЗ

КСТЗ становлять специфічну групу програмного забезпечення. Їх можна класифікувати за різними класифікаціями.

За ступенем універсальності: універсальні і спеціалізовані. Універсальні призначені для створення тестових завдань у будь-яких галузях, спеціалізовані – орієнтується на певну галузь, наприклад, математику, хімію.

За рівнем автономності: 1. у складі LMS (Learning Management System), тобто систем управління навчанням (Moodle, SharePoint Learning Kit); 2. окремий модуль; 3. комплексний набір модулів.

За складом модулів: 1. наявність окремих модулів для складання тестів і проведення тестування; 2. наявність спеціального модуля тільки для складання тестів.

За характером проведення тестування. 1. за допомогою інструментальних оболонок, призначених саме для проведення тестування; 2. за допомогою браузера. Таке тестування ще називають WWW-тестуванням або Інтернет-тестуванням.

Нарешті, як і усе інше програмне забезпечення, КСТЗ поділяються на комерційне (пропріетарне) і безкоштовне (freeware). У складі безкоштовного програмного забезпечення у свою чергу можна виділити таке, яке має відкритий код, що дозволяє бажаним вдосконалювати систему і із закритим кодом, коли за програмний код відповідає тільки розробник системи.

**Тести до контролю рівня навчальних досягнень з курсу
«Професійна педагогіка» (2 модуль)**

1 варіант

1. Напрями виховання:

- 1) розумове;
- 2) гуманістичне;
- 3) трудове;
- 4) демократичне;
- 5) фізичне.

2. Сім'я, родина це –

- 1) соціальна група, до якої входять чоловік і жінка та їхні діти (власні або усиновлені);
- 2) група, до якої входять кровні родичі;
- 3) соціальна одиниця, де проявляється відповідальність кожного члена перед усіма;
- 4) соціальна група, у якій створені сприятливі умови для розвитку кожного члена;
- 5) соціальна група, до якої входять чоловік і жінка, їхні діти (власні або усиновлені), кровні родичі, інші особи, які живуть разом і пов'язані родинними зв'язками з подружжям.

3. Підлітки – правопорушники це –

- 1) діти, які перебувають на обліку в інспекціях у справах неповнолітніх чи направлені до спецшкіл, до спеціальних професійно-технічних училищ;
- 2) учні, для яких характерна байдужість до навчання, нечесність тощо.
- 3) діти, яким властиве негативне ставлення до навчання та колективних справ;

4) учні, які за скоєння кримінальних злочинів направляються судом до виправно-трудових колоній;

5) діти, які направлені до спецшкіл.

4. Науково – організоване інформування про професії, призначене головним чином для молоді, з метою надання практичної допомоги у виборі професії з урахуванням нахилів, інтересів і сформованих здібностей, а також потреб суспільства, народного господарства це:

- 1) професійна освіта;
- 2) залучення учнів до різних видів суспільно корисної продуктивної праці;
- 3) професійна адаптація;
- 4) проба сил.

5. Найважливіші етапи творчого процесу:

- 1) підготовчий етап;
- 2) робота над винаходом;
- 3) представлення роботи;
- 4) реалізація;
- 5) розробка графічної документації.

6. Всі професії, по відношенню до предмету праці, підрозділяються на типи:

- 1) „людина — техніка”;
- 2) „людина — людина”;
- 3) „людина — природа”;
- 4) „людина — знакова система”;
- 5) „людина — художній образ”.

7. Науковці виділяють наступні методи включення учнів до технічної творчості:

- 1) пояснювально-ілюстративні;
- 2) репродуктивні;
- 3) алгоритмічні;

- 4) евристичні;
- 5) дослідницькі.

8. Принципи методичної роботи у професійно-технічному навчальному закладі:

- 1) демократизація та гуманізація навчального процесу;
- 2) науковість;
- 3) прогностичність та випереджувальний характер;
- 4) оптимальне поєднання індивідуальних і колективних форм;
- 5) пріоритет знань та моральних цінностей.

9. Етап процесу становлення первинного учнівського колективу, на якому вимоги до учнів пред'являються в основному з боку педагогів:

1. 1 етап;
2. 2 етап;
3. 3 етап;
4. 4 етап.

10. Евристичні методи ненаправленого пошуку:

1. мозковий штурм;
2. морфологічний метод;
3. асоціації та аналогії;
4. ділові ігри;
5. алгоритм розв'язання винахідницьких задач.

11. П'ятнадцять-сімнадцять років – це...

1. підлітковий вік;
2. шкільний вік;
3. перший період юності;
4. зрілість;
5. другий період юності.

12. Варіанти структури учнівського самоврядування:

1. представницький;

2. комунарський;
3. старостат;
4. учнівські збори;
5. комісійний

13. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки:

1. вправа;
2. диспут;
3. привчання;
4. приклад;
5. створення виховних ситуацій.

14. Загальні принципи виховання:

1. виховання особистості в діяльності та спілкуванні;
2. моральні й матеріальні заохочення;
3. гуманізм у поєднанні з високою вимогливістю;
4. опора на позитивні якості учнів;
5. привчання і створення виховних ситуацій.

15. Перевиховання це -

1. процес виправлення відхилень, негативних наслідків, допущених у вихованні людської особистості;
2. процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості;
3. процес формування особистості під впливом сукупності факторів навколишнього середовища;
4. процес формування особистості під впливом усього педагогічного колективу певного закладу освіти;
5. процес формування особистості під час взаємодії педагога з конкретним вихованцем.